

שיחת קודש

ופתיחת הזמן הכנה לחודש אלול
מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א
בקעמפ לבחורי אנ"ש
ערב שב"ק פר' עקב תשפ"ו [311]

אהל מועד

לדברי תורה וחסידות מרבתינו הקדושים מלעלוב

מולד חודש אלול: ביום חמישי בשעה 08:15 ♦ ראש חודש ביום חמישי ושישי

מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

אמרי קודש

קול רינה וישועה באהלי צדיקים

בחרדת קודש וברגשי גיל וחרדה נעלה ונשגב בזה מלא הטנא ברכות מאליפות ומרובבות, קדם אבינו רועינו, מאור עינינו, מורה דרכינו

כ"ק מרן אדמו"ר עט"ר שליט"א

ולבנו בנו פע"ח הגה"צ רבי יואל זושא שליט"א

רב דקהילתנו הק' ומשפיע רוחני דבחורי אנ"ש

חתן כ"ק הגה"צ אב"ד מאקאווא אלעד זצלה"ה

ולמחותנו כ"ק אדמו"ר מקוזמיר שליט"א

ולבנו הרה"צ רבי אהרן נחום טאוב שליט"א

ולמחותנו כ"ק אדמו"ר מלעלוב בית שמש שליט"א

לרגל שמחת הולדת הנין הנכד

בן אצל נכדו חתנו האברך החשוב הרב משה מרדכי שליט"א

מזל טוב

יה"ר ויזכה כ"ק מרן רבינו שליט"א יחד עם כל המשפחה הרוממה לראות בנים ובני בנים עוסקים בתורה ובמצוות, לרוות מלא חופניים תענוג ונחת דקדושה מכל יו"ח, מתוך רוב שמחה ואושר בבריות גופא ונהורא מעליא לאורך ימים ושנות חיים עדי נזכה לקבל פני משיח צדקנו ומלכנו בראשינו בב"א

שמחת השלום זכר יתקיים אי"ה בליל שב"ק בשולח"ט אצל כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א בשאטר שע"י בית מדרשנו הגדול

שוה"ט ליל שבת
קודש פר' ראה בית
שמש, תשפ"ב

ראה אנכי נותן לפניכם
היום ברכה וקללה, את
הברכה אשר תשמעו
אל מצות ה' אלוהיכם
אשר אנכי מצוה אתכם
היום והקללה אם לא
תשמעו וגו'. כבר נתקשו
המפרשים (רבינו בחי, אלשיך
ועוד) בטעם שינוי הלשון,
שעל הברכה נאמר
"אשר תשמעו" בלשון
ודאי, ולעומת זאת
בקללה נאמר בלשון
ספק "אם לא תשמעו".

ונראה לבאר בהקדם
דברי ה'עבודת ישראל'
(פ' ראה): "ראה אנכי נותן
לפניכם. במדרש (דב"ד
ד) אמר ר' חגי ולא עוד
שנתתי לפניכם שני
דרכים אלא שנכנסתי
לכם לפני משורת
הדין ואמרתי (דברים ל,
ט) ובחרת בחיים וכו',
פירוש ענין הטובה,
כי הבורא ב"ה ברא

שני דרכים היצר הטוב והיצר הרע אשר
המלחמה כבדה מאוד, וכמעט אין בכח
האדם לכבוש היצר הרע רק על פי סיוע וכח
השי"ת שמסייע לאדם לבחור בטוב. והסיוע
ה' על פי מאמר הקב"ה שאמר 'ובחרת
בחיים', שמכיון שאמר ובחרת בחיים עשה
רושם שיהיה כח ועזר לאדם לבחור בחיים
והטוב, עד כאן.

את הברכה אשר תשמעו
אל מצות ה' אלוהיכם
אשר אנכי מצוה אתכם
היום והקללה אם לא
תשמעו וגו'. כבר הזכרנו
את קושיית המפרשים
למה נשתנה מאמרו
יתברך בברכה בלשון
וודאי "אשר תשמעו",
ובקללה בלשון ספק
"אם לא תשמעו".

ונראה לבאר עוד על פי
דברי ה'חידושי הרי"ם'
בספר הזכות (ראש חודש
אלול) שמביא דהאר"י ז"ל
בעת שבא לפני הרב
ר' שמואל אוזידא בעל
ה'מדרש שמואל', קם
מלפניו והרבה לו כבוד,
וחקר רבי חיים ויטאל
זצ"ל, ואמר לו שעשה
מצוה שהיה רבי פנחס
בן יאיר רגיל לעשותה,
ונתחברה נשמתו עמו
לעזרו, ומפניו עמד
האר"י ז"ל.

ומסיים החידושי הרי"ם,
לזאת נראה כשאדם

עושה גמילות חסדים כראוי מתחבר עמו
אברהם אבינו, ומזה בא רפואה על ידי
ביקור חולים (עי' נדרים לט) שעל ידי גמילות
חסדים בא עמו נשמת אברהם אבינו,
שכשחולה רואה אותו מתרפא כמו שאמרו
חז"ל (ב"ב טז) אבן טובה הייתה תלויה
בצווארו של אברהם שכל הרואה אותו מיד
מתרפא, ע"כ.

ועל פי דבריו הקדושים יבוארו גם דברי
הכתוב "את הברכה אשר תשמעו", דמאחר
שהשי"ת ציוונו לשמוע בקולו ולשמור
מצוותיו, הא גופא עצם הציווי כבר נותן
ליהודי את הכוחות והסייעתא לשמוע בקול
ה' וללכת בדרך הטובה והברכה, וכדברי
ה'עבודת ישראל', ועל כן שפיר מצי קרא
לקבוע ולומר בוודאות 'אשר תשמעו'.

דרך התשובה בימי חודש אלול, וכדברי החידושי הרי"ם.

פתוח תפתח את ירך לאחיך לענייך ולאביוןך בארץ. נתקשו המפרשים מהו כפל הלשון, פתוח תפתח, והנראה בפשטות על פי מה שכתב בספר 'קורא מראש' (להרה"ק ר' אהרן שמואל כ"ץ מסטעפין זי"ע, תלמיד המגיד ממעזריטש זי"ע) וזל"ק:

ושמעתי בשם מורי הרב החסיד מוהר"ר דוב בער זצלה"ה שאמר 'ה' צלך על יד ימינך', כי הצל עושה כמו שעושה האדם אם הוא פותח ידו גם הצל פותח וכן להיפך, וזהו שהש"י הוא כביכול 'על יד ימינך', כמו הצל אם תפתח ירך גם הוא יפתח לך ידו להשפיע לך ברכה ודפח"ח, וזה יש לומר שאמר 'פתוח תפתח את ירך', ויתפרש מילת 'את' כמו 'עם', פירוש עם ירך, דהיינו פתיחת ירך תפתח פתיחה למעלה שישפיעו לך ברכה, עכל"ק.

ומבואר בדבריו ד'פתוח' קאי על האדם, היינו שאם אתה האדם פותח את ירך ונותן לעניים, בזה 'תפתח' את השפע מלמעלה, שאף הקב"ה יתנהג עמך במידה זו ויפתח לך את אוצרו הטוב בשפע ישועה ורחמים ומילוי כל משאלותיך, וזהו כפל הלשון בפסוק.

להמגיד מטריסק (פ' ראה) "רא"ה רמז לנוטריקון ראה החודש אלול אשר אני נותן לפניכם היום, ואין היום אלא ראש השנה, שאני נותן לפניכם את חודש אלול לפני ראש השנה שתעשו בו תשובה וכו'", עכד"ק.

נמצא שפרשה זו "פרשת ראה", נרמז בה להתעורר ולהכין עצמינו לתשובה בחודש אלול כדי שנזכה לבוא זכאים ליום הדין של ראש השנה הבא עלינו לטובה.

ובזה יבואר היטב לשון הכתוב 'ראה אנכי נותן לפניכם היום', והכי קאמר קרא, 'ראה', כאשר יהודי מתבונן ורואה שהנה הוא כבר עומד בחודש אלול, וכפי שנרמז הדבר בתיבת רא"ה - 'ראה ה'חודש' אלול, וכדברי המגיד מטריסק זי"ע.

ומתוך התבוננות זו הוא מתעורר לתשובה והתקרבות להשי"ת ומתחזק בעבודתו ית' בימים אלו ומכין עצמו כראוי לראש השנה 'אשר אנכי נותן לפניכם היום' - ואין היום אלא ראש השנה.

אזי מבטיחה לו התורה הקדושה שיזכה בוודאי להברכה אשר תשמעון, שבוודאי יזכה לשוב בתשובה שלימה ולשמוע לדבר ה', כי בימים אלו כל מי שעושה תשובה יש לו סיוע מכוחם של הצדיקים הקדמונים שכבשו (האבן אויס געטראטן) לנו את

ובספר 'אמרי אמת' כותב על זה, שאלתי את אדוני אבי ז"ל [ה'שפת אמת] מה ענין זה לראש חודש אלול. והשיב, כי הנה בימים אלו עשו כל ישראל תשובה, ואיתא (ע"ז ד.) 'לא היו ישראל ראויין לאותו מעשה אלא להורות תשובה', ולפיכך כשיהודי שב בתשובה בחודש אלול באים נשמות דור דעה לחזקו ולאמצו, וזה שייכות ענין זה לראש חודש אלול, עכת"ד.

והנה ענין זה שכלל ישראל עשו תשובה בימים אלו, איתא בטור (או"ח סי' תקפא ס"א): "בפרקי דרבי אליעזר בראש חודש אלול אמר הקב"ה למשה עלה אלי ההרה, שאז עלה לקבל לוחות אחרונות, והעבירו שופר במחנה, משה עלה להר שלא יטעו עוד אחר עבודה זרה וכו'. לכן התקינו חכמינו ז"ל שיהיו תוקעין בראש חודש אלול בכל שנה ושנה וכל החודש כדי להזהיר ישראל שיעשו תשובה".

העולה מזה שיסוד ושורש התעוררות התשובה בחודש אלול הוא מכוח התשובה שעשו עם ישראל במדבר, שהתעוררו אז בימי חודש אלול ע"י תקיעות השופר לשוב בתשובה ולשפר מעשיהם ולא לטעות אחר עבודה זרה. וכוח זה של התעוררות תשובה מתחדש בכל שנה ושנה בחודש אלול ומסייע לדופקי בתשובה.

והנה כתב בספר הקדוש 'מגן אברהם'

מכ"ק מרן אדמו"ר שליט"א

שיחת קודש

הכנה והתעוררות לקראת זמן אלול בקעמפ לבחורי החבורות שיחי'

כ' אב תשפ"ג, מגדל העמק

ומהו הסיוע, הא גופא שהקב"ה אומר לנו 'ובחרת בחיים', מאמר הקב"ה הוא הנותן כוח לאיש ישראל להתגבר על יצרו ולבחור בחיים. אמירה זו שיצאה מפי עליון - היא הנותנת לכל יהודי את הכוח והסייעתא לבחור בטוב, עכד"ק

כתוב כאן יסוד גדול, כאשר יש ליהודי את הרצון לבחור בטוב, אזי בכוח הציווי 'ובחרת בחיים' יזכה לסייעתא מהשי"ת להתגבר על כל המניעות שיש לו. עיקר תפקידו של יהודי הוא לעורר את הרצון ולהתחזק בו.

בחור השואף לבחור ב'דרך החיים', להתקרב להשי"ת ולעסוק בתורה ובמצוות, בידיעה שכפי שהוא נוהג עכשיו בימי הבחירות כך על פי רוב נמשכים כל החיים, ובכן אם יש לו את הרצון והוא עושה פעולות להגשים את רצונו, אזי בכוח הסיוע של הציווי 'ובחרת בחיים' בוודאי יוכל להצליח בדרכו.

הכתוב מלמדנו שלכל אחד יש את כוח הבחירה, לכל יהודי יש ביכולת לבחור באיזה דרך הוא רוצה להעמיד עצמו, הדרך המובילה לטוב ולברכה, או ח"ו להיפך.

ובמדרש איתא על פסוק זה, אמר רב חגי ולא עוד שנתתי לפניכם שני דרכים, אלא שנכנסתי לכם לפני משורת הדין ואמרתי ובחרת בחיים, ע"כ, ולכאורה צריך להבין מה מוסיף המדרש על הפסוק, הא בוודאי כל אחד מבין שאם ברצונו להגיע לאיזה דבר בחייו, אזי הדרך היא 'ובחרת בחיים', ומה נתגלה לנו לפני משורת הדין באמירה זו.

ומבאר הרה"ק מקו"ניץ זי"ע ה'עבודת ישראל' דהנה הקב"ה ברא שני דרכים היצר הטוב והיצר הרע, אשר מלחמה כבדה מאד היא לאדם וכמעט אין בידו הכוח לכבוש היצירה, רק על ידי סיוע וכוח השי"ת שמסייע לאדם לבחור בטוב הוא יכול להצליח.

ביום כ' אב תשפ"ג זכו מאות בחורי החבורות שיחי' ששהו ב'קעמפ' לימי בין הזמנים ב'מגדל העמק' לביקור מרומם של כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א ולשיחת קודש מאירת נתיבות לקראת פתיחת זמן אלול הבעל"ט.

כ"ק אד"ש התפלל תפילת שחרית בצוותא עם הבחורים שיחי' שערכו הכנה דרבה בסדר לימוד קודם התפילה, והייתה זו תפילה מרוממת ובהתעוררות רבה. לאחר התפילה התקיים מעמד 'התרת קללות' בראשות אד"ש כמנהג רבוה"ק ביום כ' אב, לאחר מכן נשא אד"ש מדברות קדשו בפני הבחורים ואלו הדברים אשר נשא בפניהם:

ראה אנכי נותן לפניכם היום ברכה וקללה וגו' את הברכה אשר תשמעו אל מצוות ה' אלוהיכם אשר אנכי מצוה אתכם וגו', והקללה אם לא תשמעו וגו' (דברים יא, כז-כח).

נותן לפניכם היום - רק יום אחד

והנה המפרשים כבר מדקדקים בלשון הפסוק 'ראה אנכי נותן לפניך היום', מהו 'היום', הרי פסוק זה נאמר הרבה שנים לאחר קבלת התורה, וחשבתי לבאר על פי הכתוב ב'ערכי נחל' (פר' בראשית) שהיצר הרע מייאש את האדם ומרפה את ידיו בטענה שהרי יש לפניך שבועים שנות חיים ומדי יום תצטרך לצאת למלחמה כנגד פיתויי היצר, ובזה הוא מחליש את האדם ומביא לו כבידות ועצלות ומכניס ייאוש בליבו.

ומביא בשם ספרי המוסר עצה נפלאה להתגבר כנגד טענה זו, והיא שיחשוב האדם בליבו דהנה יום אתמול כבר הלך לו ואיננו, ויום המחר אין אדם בטוח בחייו, וכמאמר בן סירא (יבמות מ"ג) אל תצר ליום מחר כי לא תדע מה יולד יום מחר יבוא ואיננו, דהא ייתכן שלמחר כבר לא תהיה כאן, ואם כן נמצא שכל מלחמתו ביצר"ר היא מלחמה רק ליום אחד, היום.

וממילא כשמתעורר האדם משנתו בבוקר, יחשוב לעצמו הן אני היום אני בריה חדשה, היום הזה צריך אני להתנהג כראוי, האם אני יכול לעבוד את ה' כראוי רק ליום אחד בלבד, היום? כלום אני יכול להישמר במחשבותיי ובמעשיי בנקיות ליום אחד? האם אני יכול להתמיד בלימוד התורה כראוי יום אחד?

כאשר ילך עם מחשבה זו יגלה האדם שבוודאי יש בו את הכוח להצליח ולעבוד את ה' ליום הזה, וכל הקושי הכבדות והעצלות מתמעטים מאליהם. זאת היא העצה היעוצה כנגד פיתוי היצר"ר, עכתד"ק.

ואמרתי לרמוז את דברי קדשו בפסוק 'ראה אנכי נותן לפניכם היום', י"ל שהפסוק מלמדנו איך יקל עלינו לבחור בדרך הטובה, דהעצה היא 'היום', אל תחשוב על אתמול ועל מחר, חשוב רק ש'היום' יש לפניך את הבחירה בין ברכה לקללה, רק היום אתה נדרש לבחור בין טוב לרע, והרי ליום אחד יכול האדם לכל הדעות להצליח, להישמר ולהיזהר בקדושה וטהרה בהתמדת התורה, בתפילה כראוי, ובדרך זו יזכה ל'ובחרת בחיים' בנקל.

והאמת היא, כאשר משתדל האדם לעבוד את בוראו כראוי רק יום אחד, אזי היום שלמחרת כבר נעשה קל יותר, הרגל נעשה טבע, כמו שכתוב בספר 'חוסן יהושע' כי כאשר יהודי, בחור, מתעורר להתחזק בלימוד התורה, בתחילת הדרך הוא מרגיש שעליו להתאמץ כדי לשקוד ולהתמיד, ומתחיל הוא לחשוב עד מתי, וכי בכל יום שייך להתאמץ כך?

אומר ה'חוסן יהושע' דע לך שלא לזמן רב תצטרך להתאמץ, כי כשאדם מרגיל עצמו להתמדת התורה במשך זמן, ובנוסף יש לו גם את כוח התורה שלמד ביגיעה ובמאמץ, הריהם פועלים שינוי בטבעו שיהפוך למתמיד ושקדן ויגיע לו הדבר יותר בנקל, וכתב וז"ל:

"ולא ימושך זמן רב אשר יצטרך לכוף את יצרו בחזקה, כי בהרגילו את עצמו לשקוד על תלמודו משך זמן, הנה ההרגל וזכות התורה שלמד בצער יפעל בו להחליף טבעו ולאמץ שקידתו יום יום", עכ"ל.

נותן לפניכם היום - ארבעים יום לפני ראש השנה

והדברים הלא הם כבר כתובים ב'צעטיל קטן' להרה"ק הרבי ר' אלימלך זי"ע שכאשר מרגיל האדם את עצמו להנהגה טובה במשך ארבעים יום רצופים, אזי נעשה ההרגל לטבע שני אצלו, וזל"ק:

"האדם לא נברא בעולם רק לשבר את הטבע לכן יזרז א"ע לתקן מדותיו בשנת י"ח דוקא כמו שאבאר כגון מי שנולד בטבע של עקשנות ישבר את טבעו מ' יום רצופים לעשות דוקא להיפך ממה שיעלה במחשבתו וכו'.

"וכן מי שטבעו אינו מתמיד בלימודו ירגיל את עצמו גם כן ארבעים יום וילמוד יותר מהרגל שלו ויסתכל בכל פעם קודם הלימוד בצעטיל קטן שלי ומשם ואילך מן השמים יעזרוהו להיות מוסיף והולך בשבירת מדות הרעות עד תומם עכ"ל"ק.

ועולה עתה בדעתי, הן עומדים אנו ביום כ' אב שבו מתחילים ארבעים יום לפני ראש השנה, והרי כשאדם מרגיל עצמו בהנהגה טובה במשך ארבעים יום נעשה הדבר לטבע אצלו, כדברי הרה"ק מליזענסק זי"ע. ויש לרמוז הדבר בפרשת השבוע 'ראה אנכי נותן לפניכם היום', דהנה ברוב השנים פרשת ראה הוא שבת מברכים חודש אלול, ומתחילים כבר להזכיר את האלול, והרי איתא (זוה"ק ח"ג, רל"א, ב) ד'היום' רומז לראש השנה.

וזהו 'ראה אנכי נותן לפניכם היום', הכתוב מעורר כל איש ישראל 'ראה' והתעורר, ס'קומט א היום, הנה מגיע ובא יום ראש השנה שאז הוא בחי' 'נותן לפניכם ברכה וקללה', שבו דנים את האדם לברכה או ח"ו.

ובכן, העצה היא שיתעורר האדם כבר מעתה, בפרשת ראה, ארבעים יום קודם, וירגיל עצמו בדרך הטובה ויקנה בה קניין בנפשו, ובזה יכין עצמו לראש השנה בהכנה מעליא, ועי"ז יזכה להיכתב לטובה ולברכה בספרן של צדיקים.

ונסכם הדברים, כשבחור קם בבוקר עליו לחשוב לעצמו בניהותא וביישוב בדעת, ללא שום לחץ, הרי ליום אחד אני יכול בוודאי להיזהר במעשיי, להישמר כראוי, שהתפילה תהיה כראוי, שהלימוד יהיה כראוי, רק היום.

כשעובר היום והוא רואה שהצליח ועמד בכך, נותן לו הדבר סיפוק כל כך גדול, עד שלמחרת ביום השני הוא ממשיך שוב על זו הדרך, עד שיהפוך הרגילות לטבע ואזי תצליח דרכו. זאת היא הדרך.

השמחה הגדולה שנעשית ע"י הלימוד

כאשר בחור מתיישב ללמוד בישיבה בסדר הלימוד עם החברותא, מן הראוי שיעורר עצמו ויתבונן מה הוא עומד לפעול כעת בלימודו, דהנה ה'אור החיים הקדוש' כותב בפרשת השבוע הקודם, עה"פ 'והיה עקב תשמעון', שהתורה הקדושה רמזה לנו בתיבות אלו לדברי הזוהר הקדוש (ח"ג, טו.) 'דלית חדוותא קמי קודשא בריך הוא כשעתא דישראל משתדלי באורייתא', שאין שמחה לפני הקב"ה כאותה שעה שבה ישראל משתדלים ועוסקים בתורתו.

וזהו שנאמר 'והיה', לשון שמחה כללית למלוא כל הארץ כבודו, היינו להשי"ת כביכול, וכשהוא (השי"ת) שמח אזי כל העולם בשמחה וששון, וכל זה נעשה 'עקב תשמעון וגו'', עכד"ק.

כאשר בחור מתיישב ללמוד את הגמרא הק' עם החברותא בישיבה, עליו להתבונן ולהעריך איזה דבר גדול עומד להתחולל כעת בשמים ובכל הארץ בכוח לימודו, איזה שמחה עצומה והשפעות טובות הוא ממשיך בכל העולמות.

וב'זרע קודש' (פרשת תרומה) כותב במעלת לימוד התורה הקדושה וזל"ק "ועיקר תשובה הוא התורה כמ"ש חז"ל אם ה' רגיל ללמוד דף אחד ילמוד שני דפין, ועיקר חסידות הוא התורה הקדושה בהתמדה כי אמרו ז"ל 'איזה חסיד המתחסד עם קונו', הפירוש כי אורייתא וקוב"ה חד והתורה"ק נקראת 'תורת חסד' וקוב"ה 'חסד אל כל היום (תהלי' נב, יג) ואם תרצה אתה ג"כ להיות חסיד, תתחסד עם קונך שתדבק בקוב"ה ותורתו שהם חסד ג"כ) עכד"ק.

עצות והדרכות להצליח בזמן ביישיבה

והנה כל אחד מהבחורים עומד להתחיל את ה'זמן' ביישיבה, כל אחד רוצה להצליח בזמן, לכל אחד יש חשק לגדול ולהתעלות, אבל צריך לראות שיהיה המשך לרצון זה.

בחורי אנ"ש היקרים אשר ב"ה שקיעותם בלימוד היא לשם דבר, בחורים נוסעים באוטובוס לצפת וכדו' הריהם מדברים בלימוד בלכתך בדרך, יש ביניהם 'פלפול התלמידים', זיי קאכן אין לערנען, זאת היא הדאגה שלהם, רואים את ההתמדה והשקיעות בתורה ב"ה של הבחורים.

אבל אני רוצה לומר דבר אחד ששמעתי אתמול ועשה אצלי רגש ורושם גדול, אינני מזכיר את שמו של הבחור, יודעני שלא יערב לו הדבר, אך אם יבינו השומעים וידעו למי הכוונה, אדרבה ממנו ילמדו וכן יראו לעשות.

ואקדים ואספר, לפני שנים בשבת 'שבע ברכות' של בני (הרה"צ ר' יואל זושא) שליט"א סיפר לי חותנו זקנו הגה"צ רבי שמואל אלכסנדר אונסדורפר זצ"ל שהתגורר מלפנים בלונדון והיה מקורב אל הרה"ק ר' שלום משאץ - לונדון זי"ע שבניי שיחיו הם נכדים שלו.

וסיפר לי אז הגרש"א על הגדלות של הרה"ק משאץ והתמדת התורה שלו שהייתה להפליא, וסיפר שמדי שבת קודש לאחר סעודת צפרא דשבתא עד תפילת מנחה היה הרה"ק מתיישב ללמוד בלי הפסקה, והנה בלונדון צאת השבת הוא מאוחר יותר, וכך היה יושב ולומד שעות ארוכות בהתמדה בלי הפסקה.

ובכן, מורי ורבותי, בשבת קודש האחרונה ראינו כאן בחור ההולך בדרכו של הרה"ק משאץ זי"ע. היה אצלנו בחור שאכל עמנו את הסעודה בצפרא דשבתא, הסעודה הסתיימה בשעה אחת וחצי בצהריים והגידו לי שאותו בחור פנה מיד לאחר הסעודה לבית המדרש ועד תפילת מנחה בשעה שבע וחצי ישב ולמד בביהמ"ד בשקידה נפלאה.

הדבר ריגש אותי מאוד, דהנה את הרה"ק משאץ משבחים על הנהגה זו, וכאן רואים אנו בחור צעיר המקיים בעצמו דבר זה, ועוד שמעתי שכן מנהגו של הבחור החשוב הזה שיחי' בכל ערב שבת קודש שמקדים לבוא לביהמ"ד בשעה שתיים בצהריים ויושב ולומד עד קבלת שבת, וממנו ילמדו וכן יראו לעשות.

ב"ה כפי שאמרנו יש כאן בחורים חשובים ביותר המתמידים ושקועים תדיר בלימוד התורה ופלפולי אורייתא, ה' יעזור שיהיה לכולכם הצלחה וסייעתא דשמיא בזמן הבעל"ט, וחפץ ה' בידכם יצליח ותזכו להוציא לפועל את שאיפותיכם הטובים, נוצן די רצונות, ולעשות רצונו בלבב שלם, אכ"ר.

לכן עדיין מיקרי לימוד כדי להבין היטב את הדבר.

ובכן כאשר לומדים את הגמרא כמה פעמים עד שמבינים כל מילה כראוי בעומק הפשט, אז כשפותחים את ספרי המפרשים מבינים את דבריהם אחרת לגמרי, כשהגמרא ברורה אזי המהרש"א מאיר ומובן מאליו, ס'גיסט זיך פון זיך אליין, והדברים מאירים ביותר.

ד. עוד רציתי לעורר, טוב היה אם לכל בחור יהיה פנקס מיוחד ועט וכל הערה שעולה במוחו בלימוד ירשום אותה בפנקס זה, כ"ק אאמו"ר זי"ע מאוד אחז מזה, אמנם אין לחפש קושיות חדשות, אלא כל הערה שעולה מאליה בראש יש למהר לרשום אותה בפנקס, דבר זה נותן תוספת וכוח מיוחד בלימוד.

**עוד רציתי לעורר,
טוב היה אם לכל בחור
יהיה פנקס מיוחד ועט
וכל הערה שעולה
במוחו בלימוד ירשום
אותה בפנקס זה, כ"ק
אאמו"ר זי"ע מאוד
אחז מזה, אמנם אין
לחפש קושיות חדשות,
אלא כל הערה שעולה
מאליה בראש יש למהר
לרשום אותה בפנקס,
דבר זה נותן תוספת
וכוח מיוחד בלימוד.**

גדלות בתורה של הרה"ק משאץ

איתא מהרה"ק ר' אהרן מטשערנאביל זי"ע שעיקר הזמן לעסוק בתורה ומעשים טובים הוא כאשר כל העולם פנוי ואינו עוסק בזה, כמו למשל בערב שבת, בשבת אחר הצהריים, בימי בין הזמנים, שאז יש עניין גדול לעסוק בתורה.

ובזה פירש הפסוק 'עת לעשות לה' הפרו תורתך', אימתי הוא הזמן לעשות לה' להתחזק בתורה ומעשים טובים, כאשר 'הפרו תורתך' כששורר רפיון בעולם בלימוד התורה.

וכלפי מה דברים אמורים, הנה ברוך ה' מקבלים אנו כל העת פרישות שלום על

ואמרתי ליתן עצה טובה לכל הבחורים, הנה בתחילת הזמן מתחילים בדרך כלל בישיבה מסכתא חדשה שלא למדו קודם, ובדרך הטבע כשמתחילים מסכתא חדשה, אזי בתחילה כל הסוגיות חדשים אצל הלומד ולא מוכרים לו, ולוקח כמה ימים עד שמתחילים להיכנס לענייני המסכתא.

א. ובכן עצה טובה היא, הנה נשארנו כעת עוד כמה ימים של 'בין הזמנים' עד תחילת הזמן, מה טוב אם בימים אלו ילמד כל בחור את המשניות של הפרק הראשון במסכתא שהוא עומד להתחיל בזמן הבא.

כמו לדוגמא אם לומדים מסכת 'בבא מציעא', אזי ילמד בחברותא את פרק 'שניים אוחזין' במשניות עם פירוש הברטנורא ותוספות יום טוב, ואז כשנכנסים לישיבה ביום הראשון של הזמן 'איז מען נישט פרעמד' - אין הלומד זר אצל המסכתא אלא כבר מצוי היטב בעניינים, והדבר פותח בפניו את השער להיכנס מיד לעומק הסוגיא.

ב. חשבתי על עוד נקודה שכל בחור צריך לדעת בגשתו לעסוק בלימוד ה'בבלי', נקודה שידיעתה יכולה להעניק סדר ובהירות המחשבה ולהוסיף טעם ועריבות, והיא שכאשר לומדים גמרא צריך לדעת שתכלית כל המפרשים החונים סביב הגמרא הוא לפרש את הסוגיא שלפניי, כל מטרתם ומגמתם היא לבאר את דברי הגמרא ואין בלתה.

כלל זה צריך להיות נר לרגלו של כל אחד בגשתו לעיין במפרשים. כשלומדים תוספות צריך להבין כל מילה בתוספות ולאחר מכן יש ללמוד את הגמרא ולהבין מה נשתנה כעת בהבנת הגמרא לפי דברי התוספות, התוספות, הראשונים והאחרונים אינם לימוד צדדי, אלא כולם מטרתם היא לבאר ולהאיר את דברי הגמרא שלפניך.

ואמנם פעמים רבות כשמתחילים לעיין בראשונים והאחרונים נדמה ללומד כאילו הגיע לעניינים אחרים, ולא היא, כל המטרה בדברי המפרשים, אף כאשר הם מרחיבים דבריהם, מגמתם היא להעמיד את דברי הסוגיא שאתה עוסק בה כראוי, וממילא לאחר שעינית בדבריהם עליך לשוב לסוגיא להבינה לפי דבריהם.

כשניגשים מתוך הבנה זו, הדבר נותן קו ברור וערבות ו'געשמאקייט' בלימוד הגמרא.

ג. עוד נקודה שצריך לדעת, שאם רוצים להבין כראוי 'ראשון' או 'אחרון', פני יהושע' 'מהרש"א' או ראשונים, יש ללמוד מקודם את הגמרא כמה פעמים הדק היטב, וכבר איתא במס' עירובין ש'חזרה' הוא רק לאחר שלומדים ארבע פעמים, אך קודם

סעודה שלישית ש"ק פרשת ואתחנן - נחמו תשפ"ו

בבית מדרשנו בבני ברק

וצער? 'אחר מהרו' כשמנסים למחר ולזרו דבר שמשמים נגזר עליו שיתרחש מאוחר, לאחר זמן, 'א' זאך וואס דארף קומען שפעטער'. כשמתעקשים לזרו את המאוחרות - הרי זה גורם ל'ירבו עצבותם'.

וסיים רביה"ק ואמר לי בנחיצות "וועסט האבן קינדער - יהיו לך בנים", אם כן מה לך להצטער ולזרו את הדברים שטרם הגיע זמנם, התאזר באמונה שלימה בהש"ת וצפה לו בתמימות עד שבעז"ה יגיע הרגע הנכון מן שמיא ותיוושע עכד"ק.

תפילתו של משה התקבלה - הגם שלא נראה כן בגשמיזם

יסוד גדול זה שהנחילנו רביה"ק מצינו בפרשת השבוע, ואתחנן, דהנה משה רבינו ע"ה התפלל תקט"ו תפילות לפני הקב"ה שיזכה להיכנס לארץ ישראל, כמנין ואתחנן, ולכאורה במבט שטחי לא רואים שתפילתו נשאה פרי, שהרי משה רבינו נסתלק במדבר ולא זכה להיכנס בחייו לארץ ישראל.

דברים נפלאים כותב על כך הרה"ק רבי צבי הירש מליסקא זי"ע בספרו הקדוש 'אך פרי תבואה' בפרשתנו על הפסוק "וצו את יהושע וחזקו ואמצוהו כי הוא יעבור לפני העם הזה והוא ינחיל אותם וגו'", על דרך היסוד המדובר שאין לך תפילה שאינה נושאת פרי, וזל"ק:

"ונראה דהנה שמעתי מפי הרב הצדיק (בעל ה'ישמח משה') מאוהל זל"ה הפירוש על 'תפילה עושה מחצה', אף שכמה פעמים חזינו דהאדם מתפלל ואין תפלו עושה פירות כלל, רק דיש תפלה שיוצאת עד לעולם הזה ויש תפילה שאינה יורדת עד לכאן על שיועד השי"ת שאין טוב לו לאדם בזה, אבל על כל פנים מועיל תפילתו שם בשורשו העליון, וזהו ענין תפילה עושה מחצה.

"והנה מרע"ה ג"כ התפלל שיכנס לארץ והשי"ת ידע שאין טוב לו בזה, והועיל לו תפילתו על שורש נשמתו שיהושע תלמידו יכניס אותם לארץ, והנה 'פני משה כפני חמה' ופגי יהושע כפני לבנה', וכמו שהחמה מאיר בתוך הלבנה דהיא אין לה לאור מעצמותה, כן מרע"ה השפיע תמיד ביהושע והוא הכניסם לארץ ונחשב כאילו מרע"ה הכניסם", עכל"ק.

כלומר, משה רבינו אמנם ביקש להיכנס לארץ ישראל בגוף ובנפש, אך תפילתו פעלה והועילה מחצה, שנכנס לארץ ישראל בנשמתו, והיינו שגם אם בעיניי בשריות לא נראה שהתקבלה תפילתו של משה, הרי בעומק הדברים התקבלה התפילה ופעלה והתממשה באופן זה והתמלאה בקשתו.

ואמר בהתרגשות: "הרבי אמר היום 'תורה' שאפשר לעבוד את הקב"ה אלף שנים עם ה'תורה' הזאת ששמענו היום".

לפעמים רואים את התוצאה לאחר זמן רב

ואמנם כן, יסוד גדול הנחילנו רביה"ק בדברי קדשו. חיים אנו בעולם שכולו 'העלם' והסתרה, לעתים נראה שיהודי פועל ומשתדל ומתפלל על דבר מסוים ונדמה שאין כל תוצאה להשתדלותו ותפילתו, אך האמת היא שלכל פעולה שאדם עושה יש תוצאה! לכל השתדלות, כל תפילה, יש תוצאה, לפעמים רואים אותה לאלתר, לפעמים רואים אותה לאחר זמן, ולפעמים לאחר זמן רב, אך צריך לדעת ולהאמין שכל פעולה יש לה תוצאה, וכמו שרואים כאן אצל יעקב אבינו שלאחר שנים הגיעה אליו הבכורה מאחיו עשיו, בכוחה ובזכותה של ההשתדלות ההיא שהייתה נראית בשעתו חסרת סיכוי.

וכן דיבר בקדשו כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א וזל"ק: הנה פעמים שהאדם מתפלל ומבקש מהשי"ת בענייניו ולא מיד הוא רואה שנתקבלה תפילתו, ברם עליו לדעת ולהתחזק באמונתו שאף תפילה אינה הולכת לאיבוד ח"ו, וגם אם אינו רואה מיד שינוי לטובה במצבו, בוודאי תפילה זו תישא פרי ועוד תצמיח ישועה לאחר זמן רב.

וזקה"ק אדמו"ר ה'ברכת משה' זי"ע היה אומר דהנה מצינו אצל המן שאמר לשקול עשרת אלפים כיכר כסף לאחשוורוש, ואייתא בגמ' (מגילה יג): אמר ריש לקיש גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שעתיד המן לשקול שקלים על ישראל, לפיכך הקדים שקליהן לשקליו, ע"כ.

והנה בשעת נתינת מחצית השקל במדבר לא ידעו ישראל מתן שכרן של מצוות, ולא ראו כל תועלת ממצות מחצית השקל, ורק לאחר זמן ושנים טובא הוברר שבזכות מצוה זו נצלו מעצת המן הרשע ושקלים אלו היו כנגד שקליו, עכד"ק והן הן הדברים האמורים.

ירבו עצבותם - אחר מהרו

ובעניין זה אספר מה שבדידי הוה עובדא, היה זה באחת הפעמים שנכנסתי אל רביה"ק ה'ברכת משה' זי"ע כמה שנים לאחר חתונתי והזכרתי עצמי לפניו שאזכר לזש"ק, נענה אז רביה"ק במאמר קדשו של הרה"ק רבי ברוך ממעז'יבוז' זי"ע שאמר על הפסוק בתהילים "ירבו עצבותם אחר מהרו", ופירש כך:

"ירבו עצבותם", מה גורם לאדם להרבות עצבות

היה זה בשבת קודש פרשת תולדות שנת תשכ"ח. באותה שבת, בשולחן הטהור של סעודה שלישית בביהמ"ד ברח' רבי עקיבא, דיבר בקדשו כ"ק מרן אדמו"ר ה'ברכת משה' זי"ע על הפסוק "וידו אוחות בעקב עשיו" (בראשית כה, כו) וכה אמר:

צריך להבין מה הטעם שאחזי יעקב בעקבו של עשיו, הרי לכאורה לא הייתה כל תועלת באחיותו, שהרי עשיו כבר יצא ראשון ולו משפט הבכורה (ובלשו"ק: וואס האט יעקב זיך איינגערעדט, עשיו איז שוין אינדרויסן - וכי מה היה סבור לעצמו יעקב, הרי עשיו כבר יצא ורק עקבו נשאר בפנים, ומה יתן ומה יוסיף לו שיחזיק בעקבו).

אלא, אמר רביה"ק, וכי למה רצה יעקב לזכות בבכורה, כי בכורה היא עבודה, בכורה היא קדושה, ובכן יעקב אבינו בא ללמדנו יסוד ודרך בעבודה והוא שהתוצאה אינה שייכת אלינו, על האדם מוטל לעשות את מה שבידו, לעשות את ההשתדלות שלו עד היכן שידו מגעת כדי להשיג מבוקשו ושאיפתו, אך התוצאה? זה אינו שייך אליו, התוצאה מסורה אך ורק בידי השי"ת.

והזכיר רביה"ק את הפתגם שהיה שגור בלשון קדשו, "א יוד דארף טאן נישט אויף טאן - אויף טאן טוהט אויף דער אויבערשטער" - יהודי צריך לעשות ולהשתדל, לא להוציא אל הפועל, מי שמוציא דברים אל הפועל זהו אך ורק הקב"ה.

ומטעם זה אחזי יעקב בעקבו של עשו אחיו, הגם שלכאורה לא היה בכוחו לשנות כבר את סדרי הבריאה וכבר נפל הדבר, עם כל זה לא מנע עצמו מלעשות כל פעולה שבידו כדי לזכות בבכורה, כי יהודי צריך לעשות עד כמה שידו מגעת ללא חשבונות אם יפעל דבר מה בפעולתו זו אם לאו.

והוסיף רביה"ק, יהודי צריך לדעת שבאמת שום השתדלות ועשייה אינה הולכת לאיבוד (קייין שום השתדלות ווערט נישט באפאלן) וכדחזינו שבאמת כעבור כמה שנים זכה יעקב לקנות את הבכורה מעשיו, וזה היה בכוח ההשתדלות שעשה בעת שנולדו.

והוסיף רביה"ק שכן הוא בעניין התפילה, אף תפילה של יהודי אינה הולכת לאיבוד, גם אם לא רואים את התוצאות הטובות מיד. כל תפילה פועלת את פעולתה, לעתים רואים זאת מיד, ולעתים רואים את תוצאותיה לאחר זמן, עכד"ק.

נהירנא, הייתי בחור צעיר באותה שעה שרביה"ק אמר מאמר קדוש זה בשולחן הטהור, אך חרות בזיכרוני איך לאחר השוה"ט יצא הרה"ח ר' יום טוב קראסניאנסקי שליט"א

בניית ערי המקלט בעבר הירדן – כלל נגיעה אישית

על זו הדרך מסביר הרה"ק מילסקא בפרשתנו את עניין הקמת ערי המקלט ע"י משה רבינו בעבר הירדן, דהנה לכאורה כל הקמתן של ערי המקלט ע"י משה הוא משולל הבנה שהרי הם לא באו לידי שימוש כל עוד שלא הבדילו ערי מקלט בארץ ישראל, כעבור ארבע עשרה שנה, ואם כן למה הזדרז משה להקימן?

אכן רש"י ז"ל עונה על כך בלשונו: "ואף על פי שאינם קולטות עד שיבדלו אותן שבארץ כנען, אמר משה מצוה שאפשר לקיימה אקיימנה", ומסביר זאת הרה"ק מילסקא, דהנה מצינו בחז"ל (תנחומא עקב) על הפסוק (דברים ח, א) 'כל המצוה וגו' - אם התחלת במצוה צריך אתה לגמור אותה, שאינה נקראת המצוה אלא על שם הגומרה".

ולכאורה הדברים סותרים לדברי רש"י הקודמים, שהרי משה ידע שהוא לא יוכל להיות 'המתחיל במצוה' שזוכה להיות 'גומר המצוה' בבניית ערי המקלט שבחז"ל, שהרי הוא לא יבנה את ערי המקלט בארץ, ואם כן למה הזדרז לבנות בעצמו ערי מקלט בעבר הירדן, וכי לא מוטב היה שמישהו אחר שכן יוכל לסיים את המצוה הוא יתחיל בבנייתן.

"אמנם" כותב הרה"ק מילסקא, "אלו ואלו דברי אלקים חיים, דודאי אם יכול לקיים כולה יקיים כולה שאינו נקראת אלא על מי שגומרה, אבל מכל מקום אם אינו יכול לקיים כולה, צריך לעשות על כל פנים מה שביכולתו ממנה, וזהו הפירוש של 'כל המצוה' דהיינו או כולה או אפילו חלק ממנה, כמו שאמרו (פסחים מג ע"ב) כל לרבות עירובו, דהיינו אפילו מקצת ממנה.

"והנה התורה היא ג"כ בדרך זה, כמו שאמרו (אבות פרק ב טז) לא עליך המלאכה לגמור ולא אתה בן חורין להבטל ממנה ולכן נסמך לפרשת ערי מקלט שעשה משה רבינו ע"ה מקצתה מהמצוה - פרשת 'וזאת התורה אשר שם משה וגו', דכל התורה היא ג"כ בדרך זה עכ"ל.

כלומר, משה רבינו הקים את ערי המקלט בעבר הירדן הגם שידע שהם לא יבואו לידי שימוש בחייו, הוא לא יראה את התוצאה והתועלת שבמעשה זה, ואדרבה דווקא מחמת כן השתוקק לקיים ציווי דבר ה' בלי שום נגיעה ופנייה אישית.

והמסר היוצא מכאן, בדרך הטבע, טבעו של אדם, אם הוא עושה ופועל ומשתדל באיזה עניין ואינו רואה תוצאות הוא מגיע לתסכול וכאב: "לשם מה עשיתי, לשם מה פעלתי, מה הטעם היה בכל זה, הרי ממילא לא יצא מזה שום דבר?" אין לו את הסיפוק וההרגשה הטובה שהנה יש פרי לעמלו.

אך משה רבינו מלמדנו בהנהגה זו שאדרבה לא צריך להביט כלל על התוצאות, האם יש תוצאה או לא, אלא כל מצוה שאפשר לקיים, כל מעשה טוב שאפשר לחטוף, כל קיום ציווי ה', צריך לחטוף ולעשות מבלי להביט כלל על תוצאות, לה' התוצאות.

ובנקודה זו מתחברים הדברים ליסוד בו פתחנו, מצד אחד יהודי צריך להאמין ולדעת

שלכל פעולה ותפילה יש תוצאות בשמים, כל פעולה נושאת פרי, בין אם רואים זאת מיד ובין אם לא, ויחד עם זאת אין לו ליהודי להתעסק כלל בתוצאות המעשיות, יהודי צריך לעשות את המוטל עליו, לקיים את רצון ה' בלי שום פנייה ונגיעה אישית של תוצאות, כי גם ציפייה לתוצאה מסוימת היא סוג של נגיעה ופנייה אישית.

מגדלות כזו צמח ה'נודע ביהודה'

ואמרתי להסמך לך מעשה נפלא: הרה"ק רבי דוד משה מטשורטקוב ז"ע סיפר שהגה"ק בעל ה'נודע ביהודה' זצוק"ל קיבל הרבה כסף בנדוניה בעת נישואיו אך לא רצה להחזיק את הכסף בבנק מחשש ריבית ועל כן החזיק את הסכום הגדול בביתו.

פעם אחת הגיע אל ה'נודע ביהודה' יהודי שהשיא את צאצאיו והיה צריך בדחיפות לסכום גדול מאוד, הנוב"י שמע את מבוקשו ונכנס אל החדר בו הייתה שמורה הנדוניה שקיבל ונתן לאותו יהודי כמעט את מלוא הסכום שביקש (נניח שאותו יהודי ביקש עשרים אלף דולר, הנוב"י נתן לו תשע עשרה אלף ושמונה מאות). שאלו אז את הנוב"י "למדנו מר, אם נתתם לו סכום עצום כל כך, למה לא מילאתם כבר בקשתו של היהודי בשלימות הרי יכולתם לתת לו עוד כמה פרוטות ולהעניק לו את מלוא הסכום שביקש? ואזי הייתם מקיימים את המצוה בשלימות".

השיב על כך הנוב"י: "חז"ל אמרו 'אין המצוה נקראת אלא על שם גומרה', ובכן שהמצוה תיקרא על שמי זה כבר נגיעה, כאן יש כבר איזה הנאה ופנייה אישית, ובדיק בגלל זה לא נתתי לו הכול, כדי שלא אכשל בנגיעה זו, כדי שהנתינה שלי תהיה חפה ונקייה מכל נגיעה אישית.

והפטיר על כך הרה"ק מטשורטקוב "פון דעם איז געוואקסן א נודע ביהודה - מגדלות פלאית שכזו, מתוך זהירות שכזו מכל סרך של פנייה אישית, מזה צמח ונעשה ה'נודע ביהודה'...".

לדאוג ליהודי שנכשל - עוד לפני קבלת התורה

אז יבדיל משה שלש ערים בעבר הירדן מזרחה שמש (ד, מא). ומיד לאחר פרשת ערי המקלט כתיב (שם, מד) 'וזאת התורה אשר שם משה לפני בני ישראל' ומתחילה פרשת קבלת התורה ועשרת הדיברות, ויש להבין את סמיכות הדברים בין פרשת ערי מקלט לקבלת התורה.

ואמרתי לפרש על פי המעשה הידוע על ה'אהבת ישראל' המופלאה של רביה"ק הרבי ר' דוד מלעלוב ז"ע שפעם אחת בערש"ק רדפו כל בני העיירה לעלוב אחר יהודי אחד בעל עבירה ל"ע שנתפס בקלקלתו וביקשו כולם להענישו על מעשיו ולהלקותו בשוטים.

נמלט אותו יהודי לתוך ביתו של הרר"ד, וסגר אחריו הרר"ד הדלת ולא נתן לאף אחד להיכנס ולפגוע בו. כאשר שאלוהו בני העיר "הרי היהודי הזה הוא בעל עבירה ומדוע אתם עוזרים לו ומגינים עליו?" השיב להם הרר"ד "ווען ער איז ביי מיר זינדיגט ער נישט - כשיהודי זה נמצא אצלי בבית הרי אינו עושה עבירות", והוסיף

ואמר: "יהודי כל דקה שאינו חוטא ח"ו הריהו שווה יותר מכל כסף וזהב ומרגליות שבעולם, יותר מכל הון דעלמא..."

ויסוד זה יש לרמוז בפסוקים אלו, משה רבינו בגשתו להנחיל תורה לישראל הקדים ולימד את בני יסוד גדול באהבת ישראל, דהנה בתורה הקדושה יש הרבה איסורים ומצוות 'לא תעשה' שעונשם חמור מאוד, ואחת החמורות שבהם היא 'לא תרצח' שהיא ביהרג ואל יעבור.

אך עוד בטרם ניתנה תורה כבר הייתה דאגתו של משה נתונה לאותו יהודי העלול להיכשל ח"ו בשוגג בעבירה חמורה זו, ברציחה, לבנות עבורו עיר מקלט, לשמור על חייו, שלא יוכלו חלילה לפגוע בו שלא כדין, ובכך העביר משה רבינו את היסוד לבני יסודו שידעו שגם לאחר קבלת התורה, כאשר יוטלו עליהם מצוות ואיסורים, גם אז צריכים לאהוב כל יהודי באשר הוא ולדאוג לו, גם יהודי שנכשל ל"ע בעבירה צריכים לקרבו ולסייעו ולשמור עליו, וכדברי רביה"ק הרר"ד שיהודי כשרגע אחד אינו חוטא הריהו שווה יותר מכל הון דעלמא, ולא חלילה לעשות את התורה קרדום לחפור בו, לא להשתמש בתורה"ק כדי לרדוף ולהזיק חלילה ליהודי, ויסוד גדול זה של אהבת ישראל הנחילנו משה רבינו ע"ה כהקדמה לקבלת התורה, ודו"ק.

מי שדבק בהקב"ה וחונן דלים - יזכה לכל הברכות

ואתם הדבקים בה' אלוהיכם חיים כולכם (דברים ד, ד) לימדנו חז"ל כיצד זוכה אדם להגיע לדביקות בה', ע"י שהוא דבק במידותיו של הקב"ה, כאמרם ז"ל (סוטה יד.) עה"פ 'אחרי ה' אלוהיכם תלכו כו' ובו תדבקו', וכי אפשר לו לאדם להלך אחר שכינה והלא כבר נאמר 'כי ה' אלהיך אש אוכלה הוא', אלא להלך אחר מדותיו של הקב"ה, מה הוא מלביש ערומים כו' אף אתה הלבש ערומים, הקב"ה ביקר חולים דכתיב 'ורא אליו ה' באלוני ממרא', אף אתה בקר חולים וכו' ע"כ.

והנה ידוע מאמרו של הגה"צ רבי חיים שמואלביץ זצ"ל ר"י מיר דהנה חז"ל מנו ארבעה שהם חשובים כמת ל"ע, מצורע, סומא, עני, מי שאין לו בנים, והמכנה המשותף בארבעתם הוא שאין להם את כוח הנתינה, המצורע הוא בדד מחוץ למחנה, העני אין לו מה לתת, מי שאין לו בנים אין לו למי לתת, והסומא אינו רואה למי לתת רח"ל, והעניין הוא שהנתינה היא מהות החיים, ומי שאינו יכול לתת לאחרים אין חייו חיים, עכ"ד.

וזאת יש לרמוז בפסוק זה 'ואתם הדבקים בה' אלוהיכם', יהודים הדבקים בהקב"ה והאין, כפי שלימדנו חז"ל ע"י שהם מתנהגים במידת 'רחום' ונותנים ומסייעים ליהודים אחרים, מלבישים ערומים ומאכילים רעבים ומסייעים למי שצריך, "חיים כולכם היום" הכתוב מבטיחם שבעז"ה יזכו במידה כנגד מידה להינצל מכל אלו שמנו חז"ל שאינם בבחינת חיים, ויזכו תמיד להיות מן הנותנים, בבחינת "חיים כולכם היום", שיוכלו לתת, ויהיה להם למי להעניק, ויהיו חיים בריאים וקיימים בעז"ה.

ועשית הישר והטוב בעיני ה' למען ייטב לך ובאת וירשת את הארץ הטובה אשר נשבע ה' לאבותיך (ו, יח)

ומיד לאחר מכן, בפסוק הבא, כתיב "להדוף את כל אויבך מפניך כאשר דבר ה'", ויש להבין סמיכות הדברים.

והנה על הפסוק 'ועשית הישר והטוב בעיני ה'" כותב רש"י דהכוונה להתנהג לפנים משורת הדין, והנה רביה"ק ה'ברכת משה' זי"ע היה מרגלא בפומיה תמיד דיראת שמים היא דבר המסור ללב, ואין ביכולתו של אדם לדעת מה מצב היראת שמים של זולתו, כי האדם יראה לעיניים וה' יראה ללבב.

אכן חז"ל נתנו לנו אבן בוחן לדעת ולהכיר את יראת השמים של אדם באמרו "כל שרוח הבריות נוחה הימנו רוח המקום נוחה הימנו", רוח הבריות הכוונה לאדם בעל מידות טובות, "רוח המקום נוחה הימנו" זה יראת שמים, וסיים רביה"ק "א פנים מי שאין לו גוטע מידות בוודאי אינו ירא שמים".

והנה ידוע שכאשר נאמר 'אויב' הכוונה היא ליצר הרע של האדם שהוא אויבו ומתגבר עליו כל יום ומבקש להמיתו, וזכורני שרביה"ק ה'ברכת משה' זי"ע כשהיה מגיע בתפילת מעריב לתיבות "וגאלו מיד חזק ממנו" היה אומר תיבות אלו בהתלהטות עצומה, ב'קאכעניש' חזק מאוד, והיה רץ למזוזה, ופעם הסביר בקדשו ד"חזק ממנו" הכוונה היא ליצר הרע, שהוא מלאך וכוחו גדול לאין ערוך מכוחו של אדם בשר ודם, והוא האויב שלנו.

ובכן לפי כל האמור נראה לרמוז כל זה בפסוק, ועשית הישר והטוב, אם יהודי מתנהג לפנים משורת הדין עם זולתו, ורוח הבריות נוחה הימנו, אזי בידוע שיזכה להגיע ליראת שמים ולהדוף אויבך, להדוף את האויב הידוע הוא היצר הרע ולנצחו.

לאפשר לו להדליק מפעם לפעם, הסכמתו והוא הדליק הרבה פעמים, במשך הזמן היה קשה עלי להגיע כל שבוע והוא התחיל להדליק יותר בתמידות, כשנסעתי לארצה"ב ידעתי שהשארתי תפקיד זה בידיים טובות, יהי זכרו ברוך.

בעניין זה שמענו עוד השבוע מהרה"ח ר' שמחה קרקובסקי שליט"א נאמן בית רבוה"ק: בערוב ימיו של הרה"ח ר' ירחמיאל ז"ל כשחלשו כוחותיו הטיל רביה"ק ה'ברכת משה' זי"ע עלי שאבלחט"א את מלאכה זו, והורה לי איך לסדר את הפתילות בצלוחיות השמן ב'היינג לייכטער', בקומה העליונה בה ישנם שלושה צלוחיות יש להדליק בשתי צלוחיות פתילה אחת בלבד ובאחת שתיים, בקומה האמצעית בה ישנן ששה צלוחיות שם יש להדליק בכל אחת שלושה פתילות ובקומה התחתונה, בצלוחית היחידה, ארבעה פתילות, סך הכול עשרים ושש כמניין שם הוי"ה.

פעם, באמצע עריכת השולחן הטהור בליל שבת קודש, נענה אליי רביה"ק ה'ברכת משה' ואמר לי "על הנרות ב'היינג לייכטער' אפשר לראות את התנהגותך במהלך השבוע..."

כשמדברים מר' ירחמיאל הנני נזכר שפ"א באחד הטיש'ן באמצע השבוע קרא רביה"ק ה'ברכת משה' לר' ירחמיאל והתחיל לדבר עמו על אביו ז"ל, באמצע השיחה פתאום הזדעזע ר' ירחמיאל "אוי היום היא"צ של אבא שלי ושכחתי, ממש יצא לי מהראש..." הפטיר רביה"ק בחיוך "וכי אני צריך להזכיר לך את היא"צ של אבא שלך".

כתב לנו השבוע הרה"ח המפואר רבי מרדכי לוסטיגמאן שליט"א מחשובי אנ"ש בבורו פארק: בגיליון 'אוהל מועד' הקודם, פרשת עקב, סופר על הרה"ח ר' ירחמיאל-ל טננבוים ז"ל שהיה ממונה להדליק את ה'הענג-לאמפ' בבית מדרשו ברח' רבי עקיבא בבני ברק, ובכן אספר על השתלשלות העניינים כיצד הגיע ר' ירחמיאל-ל לתפקיד זה:

כידוע נהוג בירושלים מקדמת דנא להדליק לכבוד ש"ק 'הענג-לאמפ' - מנורת שמן התלויה מהתקרה ומכילה צלוחיות זכוכית ופתילות ושמן זית, רביה"ק רבי אלעזר מנחם זי"ע הנהיג במנורה זו כמה הנהגות לפי קבלה, כגון שהלאמפ יהי בן שלשה קומות, ועשרה קערות זכוכית כנגד עשר ספירות וכ"ו פתילות כנגד שם הויה, וזה היה מאד נפוץ בין בני ירושלים ובפרט בין חסידי לעלוב, כמו"כ לאמפ זה היה תלוי בכל בתי מדרשו כולל בבית מדרשו ברח' מוהליבר בתל אביב.

כשרביה"ק ה'ברכת משה' זי"ע עבר לבבני ברק נשאר הלאמפ בת"א, ושאלתי אם אני יכול להעבירו לביהמ"ד בבני ברק, הוא הסכים, אבל בתנאי שאני אדאג לכך שידליקו את זה בכל ערב שבת, ובשעת הצורך אבוא מירושלים לבני ברק להדליקו, הבאתי את הלאמפ לבני ברק, קבעתי וו בתקרת ביהמ"ד ותליתיו ומאז הכנתי והדלקתי בכל ער"ש. שמן הזית לא היה זול וביקשתי מהקהל שיתרמו שמן זית, אחד מהנדבנים היה הרה"ח ר' ירחמיאל-ל ע"ה שנתן בסבר פנים יפות, פעם שאל אותי ר' ירחמיאל אם אוכל

הרה"ג ר' יאיר וינשטוק שליט"א - נו"נ לרבוה"ק

כך התגלה הסיפור

עד שהשי"ת האיר את עיניו. הוא נזכר בכורך ספרים בבני ברק ושמו הרה"ח משה שלום פריד. הוא הלך אליו ואמר לו שיש לו כמה סידורים ישנים האם הוא מוכן לכוון לו אותם תמורת מחיר סמלי? הלה הסכים וכן עשה.

הסיפור יכול היה לרדת לתהום הנשייה בגלל שאבי ע"ה אף פעם לא סיפר מעצמו ולא דיבר מעצמו, אבל בגלל שראיתי אותו מביא את הסידורים שאלתי אותו וכך נודע לי הסיפור עם ר' אברהם פלדמן ז"ל.

עברו שנים.

בשנת תשע"ט ישבתי שבעה. למדתי אז בכולל עם בנו של בעל המעשה. אמרתי לו, "כך וכך שמעתי מאבי, גש לאבא שלך ותברר את הסיפור".

כך זכינו להציל את הסיפור של אחד החסידים הגדולים מלא תורה צדקות וקדושה שתמיד חשב על השני מה אני יכול לעשות למענו.

יהי זכרו ברוך

תשואות חן חן להרה"ח נתן שמעון קאפ שליט"א שנסע לבית העלמין "סגולה" לצלם את שני הקברים

חשוב והבנים שלו באים לפקוד את קברו ולנשמתו של ר' אברהם אין מנוחה כי הבנים של הנפטר שלידו דורכים על קברו ויש לו טענות עליו בגלל זה.

מספר הרב הירש כי אביו אמר לבעל המעשה ואפילו נקב בשמו: "אריה, אתה תקים את המצבה ואני אשלם את הכסף".

וכך היה שהוא שילם את הכסף למקים המצבה ואפילו נשארו עודף כמה לירות שעוררו אצלו ספקות, בגלל שאסור להנות מכספי צדקה ואבי ע"ה היה מאוד זהיר בדבר, מה לעשות עם הכסף? סידורים חדשים הוא לא יכול היה לקנות עם הכסף כי זה היה מעט מדי.

כי לעולם חסדו

סיפורים מופלאים על הרה"ק רבי יואל מסאטמר זיע"א לרגל יום ההילולא כ"ו אב תשל"ט-תשפ"ו

מצווה גוררת מצווה

שני סוחרים, מחסידיו של האדמו"ר הרה"ק רבי יואל טייטלבוים מסאטמר זי"ע, נקלעו פעם לוויכוח כספי על הון עתק. מדובר היה על סכום אדיר, ושניהם טענו "כולו שלי".

מה עושים בעלי דין יהודים כאשר מתגלע וויכוח? הגיעו להתדיין בבית הדין. בית הדין דן בעניינם ולאחר דין ודברים חייב את אחד מבעלי הדין להישבע. אם ישבע - יזכה בדין. הלה רצה להימנע משבועה, ונכנס אל הרבי ר' יואליש לבקש עצה.

אמר לו הרבי כי אין שום עצה, אלא אם כן יוותר על הסכום לבעל דינו.

ניגש אפוא המחויב שבוע אל בעל דינו ודיבר עמו כך: הן, אני יכול לזכות בכל הסכום אם רק אשבוע, אמנם אינני רוצה להישבע, אם כן, אולי נגיע להסכם כזה: את כל הסכום עליו נסוב הדין, נעניק לרבי, שיעשה עמו את צדקותיו הגדולות, והאמת והשלום אהבו. הרי ממילא הרבי מחייב אותנו כל תקופה להביא סכומים גדולים לצדקה, כך ניתן את הסכום הזה ויהיה זה הצדקה שלנו בתקופה זו.

בעל הדין השני הסכים, והשניים הודיעו לבית הדין שהחליטו להעביר את כל הכסף אל ידי הרבי.

הימים היו אז ימי האימים שלאחר מלחמת העולם השנייה והרבי עסק אז בפעולותיו הכבירות להצלת נפשות, פעולות שהוצרך עבורם להון תועפות.

לאחר מכן, הגיעו השניים אל בית הרבי, כשכל אחד מהם מבקש לקבל את ה"ישר כוח" על התרומה האגדית. השניים נכנסו לחדרו של הרבי, ושם התפתח לו הוויכוח מחדש, זה שהיה צריך להישבע אמר כי הוא זה בעצם שתרם את כל הסכום היות והיה יכול לזכות בו בשבועה, ואילו בעל דינו טען כי בסופו של דבר הרי בית הדין לא פסקו שהכסף שלו וממילא הרי שהתרומה היא שלו. בקיצור, התגלע הוויכוח מחדש. זה טוען כולו שלי וזה טוען כולו שלי.

הרבי בפקחותו העצומה אמר אליהם: ראו נא, חז"ל אמרו ש"מצווה גוררת מצווה". כלומר, מי שמקיים מצווה אחת הרי היא מגלגלת אליו וגוררת אותו לקיים מצווה נוספת. כעת כך, מי משניכם שיוסיף על הסכום שנתרם עוד סכום אחר, סימן שבאמת המצווה הראשונה שייכת לו, כי הלא היא גררה אותו לקיים עוד מצווה...

חייתני...

גאונותו בחסד הייתה מבהילה ממש. עשרות סיפורים מופלאים אודות חוכמתו הגדולה איך להועיל לאלו אשר זקוקים לעזרה, מתבדרין

בספר דברי הימים. אבל לצד גאונותו הידועה ופקחותו המפורסמת, הייתה בו גם מידה של תמימות מפליאה, תמימות שכמובן נבעה מחכמה נדירה.

היה פעם אחת שנכנס אצלו יהודי והתאונן במר נפש כי צרור של צרות עדו עליו. הוא סיפר כי בעיות רפואיות שונות ומשונות תקפו את מרבית בני הבית, והשאר חולים במחלות נפשיות. ביתו על סף פירוק. הוא הוסיף בבכייה כי אין לו יום אחד של נחת וכי כל כולו אפוף מכאובים, ומעל כל צרותיו חופפת הצרה הגדולה של חסרון כיס. אין לו במה לכלכל את ביתו...

הרבי הסכית ועניו מלאו דמעות השתתפות בשאת צרותיו הגדושות של היהודי. כדרכו, פתח את מגירתו והוציא חפיסה גדולה של שטרות בערך מכובד והעניקה לאיש, שיוכל להביא מעט רווחה אל ביתו השבור.

עניו של האיש אורו, הוא נטל את החפיסה והלך לדרכו.

בצאתו רכן הגבאי אל הרבי ואמר לו: "האיש הזה הוא רמאי מופלג. אף אחד בביתו אינו חולה בשום מחלה, והוא עצמו אינו זקוק לחסדים. יש לו די והותר, יש לו פרנסה מכובדת וכולם בריאים ושלמים. סתם רצה לחמוס מקופת הרבי..."

הרבי נשא עיניו מלאות שמחה אל הגבאי הרוותח מזעם, ואמר אליו: "ישר כוח! ישר כוח! אין לך מושג כמה הרגעת אותי! ליבי כמעט ולא עמד בזה, שיהודי נאלץ לעבור מסכת שאול קשה כל כך! וכעת אתה מודיע לי שברוך השם הכל בסדר אצלו... הודו לה' כי טוב!"

שום טרזניה, שום רמז של כעס על מעשה המרמה הנבזי שנעשה כאן. רק אושר צרוף על עוד יהודי שב"ה אינו מסובב בייסורים כפי שחשב...

עניין משפחתי...

והנה הסיפור הבא, אותו מספר המלחין החסידי העולמי ר' יוסי גרין שיחי':

"לפני שנה שמעתי סיפור, שהיה לי קשה להאמין שהוא קרה, אך בדקתי אותו והוא נכון: הסנאטור יוברט האמפרי ניסה להתמודד בזמנו לנשיאות ארה"ב מול ניקסון.

הוא בא אז לרבי מסאטמר לקבל ברכה, כמו שהיו עושים אז רבים מהמתמודדים...

האמפרי היה אז אחראי בסנאט על הועדה המחליטה עניינים שונים בקשר לצבא האמריקאי,

ובאחריותו היו החלטות כמו האם למכור נשק ומטוסי קרב לישראל או לא.

עד אז לישראל היו רק את מטוסי ה"מיראז' הצרפתיים, וארה"ב התלבטה מאד האם למכור לישראל את מטוסי הפאנטום החדשים.

לפני שהוא נכנס לרבי, יועציו של האמפרי אמרו לו שלא ידבר עם הרבי על ארץ-ישראל, כי זה נושא עדין אצלו.

ואז האמפרי הגיע, וכולנו ראינו את הכל מבחוץ:

הרבי ישב ולמד, והאמפרי עלה במדרגות, ואז הרבי סגר את הגמרא ופתח לו את דלת הכניסה.

והמשפט הראשון שיצא מפיו של הרבי היה: תדאג שארץ ישראל יקבלו את מטוסי הפאנטום, כי הם זקוקים לזה!...

האמפרי השתאה ומיד שאל אותו: הלא אמרו לי לא לדבר עם הרב על ענייני ארץ ישראל?!

והרבי נענה ואמר: הסכסוך שיש בינינו, הוא עניין משפחתי, מחלוקת משפחתית.

אבל כלל ישראל צריכים את הפאנטום, ואתה צריך לעשות כל מה שאתה יכול כדי שהם יקבלו את המטוסים..."

שלא לבייש

סיפר הגה"צ אב"ד סאנטוב שליט"א: סיפר לי יהודי ששמע את הסיפור דלהלן מנכדיו של אותו יהודי שעמו אירע המעשה:

פעם אחת נכנס איש אחד לבית המדרש להתפלל כשכבר אחזו באמצע התפילה, וכשהבחין בו הגה"ק מסאטמר זי"ע, ניגש אליו ואמר לו: "בוקר טוב, נו - כבר קמת?..." אך היהודי לא הגיב כלום.

לאחר התפילה, ניגש היהודי אל האדמו"ר זי"ע, והזכיר את זוגתו שהובילה לבית החולים לפנות בוקר עקב אבנים במרה. כששמע הרבי את דבריו, החוויר מיד, ואמר לו: א"כ לשוב ביישתיך, ולחנים חשדתיך, ותיכף בירך אותו בכל הברכות, ואמר לו שאין לו מה לדאוג והכל יסתדר על הצד היותר טוב.

בערב ההוא, כשהיה היהודי בביתו, הוא שומע לפתע דפיקות על דלת ביתו, וכשפתח את הדלת נדהם לראות את לא אחר מאשר הרבי מסאטמר זי"ע בכבודו ובעצמו! הרבי שאל אותו אם אפשר להיכנס, וכמובן שהלה הכניסו לביתו מיד, והרבי התיישב ואמר לו שברצונו לפייסו ולבקש את סליחתו, כי לחנים חשד בו שהוא קם מאוחר ומאחר לתפילתו, ולא ידע שהוא חוזר מבית החולים שם שהה כבר מלפנות בוקר.

ובגמר דבריו לאחר שהתפייס היהודי, אמר לו הרבי זי"ע: אני יודע שאתה צריך לקנות בית חדש, והרי אני רואה איך הבית שלך נראה -

באיזה דחקות אתה חי - ומדי דברו עמו הוציא מכיסו סכום רב ואמר לו הנה כאן יש לך מעות ובו תוכל לקנות בית חדש...

היהודי נשתומם מאוד ולא האמין למראה עיניו, ובתחילה לא רצה לקחת, אך הרבי דחק בו שייקח את המעות, ואז לקח את הכסף וקנה בית חדש - אשר נכדיו המספרים את המעשה, דרים בו היום...

סיפר לי יהודי אחד, שלפני שנים שהה בליל הסדר אצל הגה"ק מסאטמאר זי"ע אחד המשתיין לחוגי הליטאים, והלה דקדק מאוד - מדי הרבה - בשיעורי המצוות באכילת מצה ומרור, והיה זה לדבר מוזר בעיני האדמו"ר מסאטמאר, והרבי עשה עמו איזה 'וערטל' על הנהגתו.

לאחר זמן, חשב הרבי שיתכן שהיהודי הזה

נפגע מדבריו, ולכן קרא אותו אליו ואמר לו שהוא רוצה לפייסו, ולא נתקררה דעתו עד שאמר לו: כל ילדיך, בעת הגיעם לפרקם תבוא אלי וכל הוצאות החתונה יהיה על חשבוני... והעיד היהודי הזה שכך הווה - הוא היה עני ואביון, וכל הוצאות החתונה של בניו היו על חשבוננו של מרן הגה"ק זי"ע.

בנאות דש"א

דיבורים, שיחות, אמרים מרבותינו הק'

הרב אהרן גלבשטיין

יריעה מיוחדת על סדר הסתלקותו המופלאה של נ"ק מרן אדמו"ר רבינו הקדוש והטהור רבי דוד צבי שלמה זיע"א בתוספת נופך עניינים שונים בתוכן דברי צוואתו הקדושה • לרגל יומא דהילולא קדישא ה' אלול תרע"ח מפי הרה"ח רבי שמואל פרוש שליט"א מחשובי חסידי א"ש וממעתיקי השמועה בחצר קדשנו

הבאת הרופא אל רבינו בימי ה'עוצר' האנגלי

מספר הרה"ח רבי שמואל פרוש שליט"א:

"את כל סדר השתלשלות העניינים של הסתלקותו הפלאית והעילאית של רביה"ק הרדצ"ש זיע"א שמעתי מהגה"ח רבי שמואל אהרן וובר זצ"ל מגדולי וותיקי החסידים אצל רבינו הרדצ"ש.

"וכה סיפר הרש"א: במהלך חורף שנת תרע"ח לקה הרבי הרדצ"ש במחלת האסטמה ואף לקה בנוסף לכך בהתקפות לב, באחת ההתקפות הגיע אליי הרה"צ רבי פנחס אורי בידרמן זצ"ל בנו של רבינו הרדצ"ש ובפיו בשורה נוראה שאביו הקדוש חלה נוראות ונזקק דחוף לשירותם של הרופאים שיבואו אליו לרפאות.

הימים היו ימי מלחמת העולם (הראשונה), באותה עת הוטל 'עוצר' ע"י הבריטים שזה עתה השתלטו על ארץ ישראל, ונאסר על התושבים לצאת מפתח ביתם ולהסתובב ברחובות בלילות ללא רשיון מיוחד.

"כ"כ נחרדתי למשמע הבשורה הנוראה, משחזר הרש"א לימים את הדברים שהתרחשו בסוף ימי חייו רבו הקדוש, 'עד שלמרות הפחד לצאת מהבתים לא חשבתי פעמיים ועזבתי מיד את הבית ומרוב החפזון אף שמתי לב אח"כ ששכחתי לגרוב גרב אחד... וכדי שלא יעצרו אותי בלכתי ברחוב פניתי ראשונה אל ה'קישלה' הסמוך לשער יפו שם ביקשתי מהשוטרים שיאשרו לי ליווי ויצמידו לי שוטר שילך עמי אל מקום מבוקשי, ולמרות שלא הכרתי אז את השפה האנגלית נעזרתי בשני המילים אותם כן ידעתי 'דוקטור' - טו פיישינט' - רופא עבור פציינט, וכך בעמדי לפני השוטרים הבריטיים ביקשתי מהם עזרה ושלחו אתי חייל שילוה אותי לחפש רופא.

הגענו אל ביתו של ד"ר מזיא שהיה רופא חרדי לא הסכים לצאת מהבית, וגם אחרי שהחייל האנגלי דפק לו על חלון ביתו עם קנה הרובה שלו לא הסכים לצאת מהבית. בלית ברירה פנינו לביתו של ד"ר כגן שגם הוא לא הסכים להצטרף אלינו ורק ד"ר וולנשטיין הסכים לבוא אתנו. מיד בראות ד"ר וולנשטיין את המצב החמור

הזריק מספר זריקות והמצב של הרבי התייצב והחל להשתפר.

הקפדת רבינו על כל תג של הלכה גם בעת חוליו

לאחר שעשה את עבודתו ועזב את המקום נשארו בביתו של הרבי אני ורבי יעקב אשר קאפ. כאמור, מצבו של הרבי השתפר יותר, אך מפאת קושי הנשימה שלו נאלצנו לעזור לו לעמוד על רגליו כדי שיוכל ללכת קצת ולשאוף מעט אוויר לנשימתו. הלבשנו לו את מנעליו ונעמדתי אני מצד אחד של הרבי ורבי יעקב אשר מהדד השני והצמדנו את ידינו תחת ידיו כדי לעזור לו להתרומם ולקום ממקומו, אלא שלפליאתנו הוא לא קם.

לא הבנתי מדוע הוא לא מסכים לקום בעוד שהנשימה מעיקה עליו ביותר בתנוחה זו, אך היה זה רבי יעקב אשר שקלט את הסיבה להימנעותו של הרבי לקום. מנעליו של הרבי היו לבושים עליו באופן הפוך, הנעל הימין היה נעול על רגל שמאל והנעל השמאלי על רגל ימין.

רבי יעקב אשר סידר מיד והפך את הנעליים והלבישם לרבי כסדר הנכון, ואז אכן קם הרבי ונשען על ידינו והלך על רגליו.

הדבר היה לפלא בעינינו, שלמרות מצבו הרע של הרבי בכל זאת לא שכח את כל ההידורים וגדרי ההלכות ואף את הדברים הנחוצים ללבישת הנעליים וזכר היטב עד שלא הסכים לעמוד על רגליו כשהנעליים היו לבושים עליו שלא כסדר ושלא על פי ההלכה.

לא ישן יותר משיתין נשמין

לאחר מכן עלה על מיטתו ושכב מעט זמן והיה נראה כמתנמנם, ובטרם עברה מחצית השעה כבר שמעו אותו לזמזם לעצמו והיה נראה בשעה זו כמתפלל, וכך נשנה הדבר מספר פעמים שמדי מחצית השעה עוד בטרם תעבור מחצית השעה כבר שמעו אותו לפתע לזמזם לעצמו שאז היה נראה כמתפלל.

הדבר היה מפליא ביותר שגם במצב קשה זה לא נם את שנתו יותר משיעור שיתין נשמין שהוא

מחצית השעה, אלא מדי מחצית השעה בטרם יעבור שיעור זמן זה כבר מתעורר ועובד את קונוהו תמיד בכל עת ובכל שעה.

מדוע הושחרו רגליו?

בימים ההם שהאנגלים כבשו את הארץ הופיע בארץ ישראל הרופא הפרופסור ד"ר קומט שעוד השלים את לימודיו באוניברסיטה צרפתית בעיר ביירות שבלבנון. גם ד"ר וולנשטיין שבא לרפאות את הרבי הרדצ"ש השלים את ידיעותיו בענייני הרפואה באותה אוניברסיטה, ומשם הכיר את פרופסור קומט ומשהופיע בארץ קרא לו לבוא אף הוא לביתו של הרבי ולחוות את דעתו על מצבו ע"י בדיקה מקיפה ויסודית.

הוא בא אל הרבי ובדק אותו משך כשעתיים ומשבא לבדוק את רגליו לא הסכים הרבי לכך.

וסיפר רש"א, שהרבי בעצמו סיפר לו זאת שהוא לא הסכים להוציא את גרבינו, והוסיף רש"א, שמסתבר שמעודו לא הוציא הרבי כלל את גרבינו ואף לא בעת שנתו. "ועל כל פנים", הדגיש רש"א, "מעודי לא ראיתי אותו כשרגלו יחפה ולו מעט".

והמשיך רש"א בתיאורו המרתק: "לאחר שד"ר קומט התעקש שבכדי להביע את חוות דעתו הרפואית על מצבו הכללי הוא חייב לראות ולו מעט את רגלו האחת של הרבי. משלא נותרה לו ברירה הסכים הרבי להוציא מעט גרבו האחת. בדקה זו הוכה פרופסור קומט בתדהמה כשהתגלה לעיניו את המחזה שרגלו של הרבי כהה כ"כ בצבעי כחול כהה - שחור עד שכבר הושחרה כמעט לגמרי.

הוא שאל את הרבי מה זה אך לא קיבל את תשובתו מהרבי שביטל את הענין וטען שהתופעה הנדירה הזו לא מעידה על כלום.

משנותר הפרופסור קומט ללא מענה על שאלתו ניסה לברר אצל הרבי לפחות על משך התקופה בה הושחרו רגליו.

"משך כמה זמן כבר קיימת תופעה זו אצל הרבי שכה הושחרו רגליו, והאם זו קיימת אצלו כבר יותר מעשור" - שאל ד"ר קומט את הרבי.

ענה לו הרבי הרדצ"ש, שרגליו אמנם כבר הושחרו משך למעלה מעשרים שנה. "למעשה", ציין רש"א, "הרבי הרדצ"ש גילה לי

בעצמו שרגליו היו שחורים משך כחמשים שנה. ודומני, שסיבת הדבר שגרמה לכך היתה מחמת הדבר שסיפר לי הרה"צ רבי משה וואלדמאן זצ"ל [מחסידי הגדולים של הרבי הרדצ"ש זיע"א] שהרבי הרדצ"ש היה נוהג לעצמו להכניס את רגליו במים קרים כדי שלא יירדם ויוכל לשבת כל היום וכל הלילה על התורה ועל העבודה.

"ואחרים אמרו, שסיבת הדבר היתה משום שלא הרגיש כלל טעם במאכליו ולכן הושחרו רגליו. "אמנם דבר זה סיפר לי הרבי הרדצ"ש בעצמו כמה וכמה פעמים שמה שנים רבות שבעת שהוא אוכל טועם הוא טעם של עפר בפיו וכל מאכל שרק מכניס לפיו הוא מרגיש טעם עפר בפה.

לעקור אשירה בירושלים

"לאחר התקפת לב זו ממנה התרפא החל מצבו של הרבי הרדצ"ש להשתפר וכבר הוטב לו ביותר עד שבחלוף חדשי החורף כבר קם מחוליו והבריא לגמרי.

בר"ח אלול או בערב ר"ח ישב הרבי הרדצ"ש בשולחנו ונכנס אליו חסידו רבי אברהם פרנקל זצ"ל והביא עמו מיני מזונות עבור 'תיקון' לכבוד הילולת צדיק אחד. הרבי ישב סמוך לשולחנו והיה שרוי בהתרוממות הרוח ושוחח מגדולת וקדושת אותו צדיק בעל ההילולא.

לפתע התבטא הרבי בדבריו וכה אמר: "במהלך חורף העבר כבר כמעט הייתי סמוך אל השער הקטן [הוא שער האשפות משם הובילו את המתים בהלווייתיהם בדרכם להר הזיתים, והיה נקרא שער זה בפי בני ירושלים "דער קליינער טויערל" על שם שהיה השער קטן יותר משערים אחרים בירושלים] וה' נתן לי במתנה מספר חדשים לחיות כדי שאוכל לעקור אשירה בירושלים".

ויש לציין את כוונת הדברים של רבינו הרדצ"ש זיע"א באמרו 'לעקור אשירה בירושלים', שכוונתו היתה על המעשה הבא אותו סיפר הרדצ"ש בעצמו באחד הימים לחסידו רש"א וובר שסיפר לימים את הדברים, שהסיבה לכך שהוא כועס על רב אחד הוא משום שבאותם ימים הגיע אליו אותו רב בעת שאחז באמצע סעודת הצהריים בשר בקר וטען אותו רב בפניו שהוא אוכל כעת בשר טריפה, ומדוע אמר כן, משום שבאותם ימים - ימי מלחמת העולם נערכו השחיתות של הפרות במערות שבהרים במקום בלתי מיושב לגמרי מחמת אימת המלחמה, הדבר נוצר כתוצאה מאיסור חמור שהוטל ע"י האנגלים לשחוט בהמות גסות משום שהיה נצרך להם בשר לגייסותיהם. ומשום ששחיתת הפרות נערכה במקום בלתי מיושב מתוך פחד ואימה לכן אין השגחה על השחיתות ולא על הניקור ולא על שאר הדברים המצריכים השגחה צמודה.

ומציין הרש"א בשולי הדברים, שבנו של הרבי הוא הרבי הרשנ"ן היה נוהג לאכול רק בשר עוף ולא אכל בשר בהמה.

הרבי הרדצ"ש נבהל עד למאוד והבשר שהיה בפיו נעצר ונתקע לו בגרונו, ושם פעמי תיכף ומיד אל הדיין הגה"צ רבי דובטשע שובקס זצ"ל שכשמוע את דברי הרבי ומבוקשו שבה לברר

אצלו האם כנים הדברים שאין השגחה צמודה על השחיטה, שלח לקרוא מיד לחברי וועד השחיטה ונתברר הדבר בוודאות שאין הדברים נכונים, ושקר גמור הוא, וכי יש השגחה צמודה על כל צעד ושעל בעת השחיתות והניקור ושאר הדברים. וטעם הדבר שאותו רב המציא בפני הרבי שהוא אוכל טריפות היה משום ענין פוליטי שחפץ היה ביותר שכל אסיפות וועד השחיטה יערכו בביתו ולא בביתו של הדיין הגה"צ רבי בצלאל ברנשטיין זצ"ל.

והפטיר הרדצ"ש, שאיש שיועד כמה חמור אצלי עוון אכילת טריפות וכי הדבר ממש כסכנת נפשות אצלי והוא מעז לבוא אלי ולשקר שכביכול הנני אוכל טריפות אות מובהק שאין לו לב של יהודי.

מאז יצא רבינו הרדצ"ש חוצץ נגד אותו רב, וביום א' של חוה"מ סוכות בעת שרש"א היה שרוי מספר ימים לאחר פטירת אביו רבי בן ציון וובר שנפטר בערב סוכות יצא מביתו בשכונת בתי אונגרין שבירושלים החדשה אל העיר העתיקה להתפלל תפילת מנחה בבית מדרשו של רבו הרדצ"ש.

לאחר התפילה קרא הרדצ"ש אל רש"א ואמר לו שלמרות שאין ראוי כעת לדבר עמו מספר ימים לאחר פטירת אביו, אלא שבכל זאת הוא רואה לנכון לבקש מאיתו שיעשה הכל למנוע הקמת 'אשירה' בירושלים, כי הרב ההוא רצה לעבוד בתוך וועד קופת רמבעה"נ של כולל גליציה כחבר וממונה מטעם הכולל ולכן ביקש הרדצ"ש מרש"א שהיה מנהל כולל גליציה שיפעול למניעת מינוי הרב ההוא לחבר וועד של הכולל. וציין רש"א, שכבר מדבריו אלו שהתבטא הרבי על שנתנו לו מספר חדשים במתנה הבין שהרבי מתכוון כבר לעבור מהאי עלמא לעלמא דאתי.

מסירות נפש עבור טבילה במקוה

כל זה התרחש ביום רביעי או חמישי. בערב שבת הלך רבינו הרדצ"ש לטבול במקוה של בית הכנסת 'החורבה' [שבעיר העתיקה - בין החומות].

יש לציין, שבדרך כלל הלך רבינו לטבול במקוה שע"י ביהמ"ד החסידי "תפארת ישראל" ע"ש רבי ניסן בק שהיה נקרא בירושלים שבין החומות ר' נישע"ס שול, ובאותה עת לא יכלו לטבול במקוה זו מפני תקלה כשלה, ובכל אותה עת הלך רבינו לטבול במקוה שע"י ביהמ"ד 'החורבה', ורבות עשה אז ופעל למען שיקומה של המקוה של ר' נישע"ס שול שיוכלו שוב יהודי ירושלים לטבול בה כמאז ומקדם אולם לא זכה לכך בחייו [יש אריכות דברים בנושא זה ואכמ"ל].

וסיפר רש"א, שרבינו ה"ברכת משה" סיפר לו את הדברים הבאים: "באותו ערב שבת התלוויתי לזקניי [-רבינו הרדצ"ש] בדרכו למקוה, ובדרכנו עברנו ע"י ערבי שהיה מצחצח את הנעליים בתשלום עבור תושבי ירושלים. זקניי [-רבינו הרדצ"ש] הורה לי לעמוד על מקומי להמתין לו ובינתיים צחצח לו הערבי את נעליו.

והמשך רבינו ה"ברכת משה" לספר: "מי המקוה היו קרים באותה עת. הסיבה לכך היתה מסיבת שיבושי מלחמת העולם שלא פסקה עדיין אז ועוד התרחשה בעיצומה בארץ ישראל, ולכן לא היה בהישג יד להשיג מים בוודאי שלא היה

אפשרי לחמם את המים. זקניי [-רבינו הרדצ"ש] אמר לי שהוא יודע היטב שנאסר עליו לטבול במים קרים אך עבור טבילה במקוה יש צורך וענין של מסירות נפש ולכן מסר את נפשו וטבל במקוה למרות שנאסר עליו הדבר.

מנהגו המיוחד של רבינו בעת שהותו במקוה

בתקופה ההיא של מלחמת העולם לא החליפו את המים במקוואות בתדירות כמו תמיד, כי פשוט לא היתה אפשרות לכך ובקושי הצליחו להשיג מים ולהחליף את מי המקוואות שלוש פעמים בשנה.

וסיפר רש"א וובר, שהרבי הרדצ"ש היה לו מנהג מיוחד בעת שטבל במי המקוה אסף בידיו מים ממי המקוה והכניסם לפה ושטף את פיו עם מים אלו ושפכם החוצה, כך עשה שלוש פעמים שהכניס המים ושטף פיו ושפך המים החוצה.

הרדצ"ש היה איסטנים בטבעו ובכל זאת נהג במנהגו זה תמיד בעת שטבל במקוה, וגם בתקופה זו לא ויתר על מנהגו זה למרות שהמים היו מלוכלכים ביותר לאחר שלא החליפו את המים זה עידן ועידנים כתוצאה משיבושי המלחמה.

סיבת מנהגו היתה מחמת גודל אהבת ישראל שהיה לו שמשום שרצה לטטוף את פיו עם זיעת גופם של ישראל, ומציין רש"א שפעמים רבות ראה זאת כיצד רבינו הרדצ"ש נוהג במנהג מופלא זה שלא כל בר נש מסוגל לעשות כדבר הזה.

הנר שלא הודלק

והמשך רש"א בתיאורו לספר על סדר הסתלקותו של רבינו הרדצ"ש: "בשנותיו האחרונות לאחר שמחברתו הטהורה הרבנית הצדקנית מרת מרים ע"ה נפטרה על פניו החל להדליק בכבודו ובעצמו את נרות השבת לכבוד שבת קודש, ואף לאחר שהתחתן שנית לא פסק ממנהגו והוא הדליק את נרות השבת ב'היינג לייכטר".

וסיפר רבינו ה"ברכת משה", שבלייל שבת קודש האחרון לימי חייו של זקינו רבינו הרדצ"ש שהה לצידו, ולאחר שעלה להיטיב ולהדליק את הנרות בעצמו על 'ההיינג לייכטר' הבחין בירידתו מהדלקת הנרות ששכח להדליק נר אחד, רבינו הרדצ"ש נאנח והתבטא: "אוי אין כוחי בי כבר", והורה לו לעלות ולהדליק במקומו את הנר ששכח להדליק.

השבת האחרונה בחייו של רבינו

והמשך רש"א בתיאורו: "בליל שבת קודש עדיין ישב הרבי הרדצ"ש וערך את שולחנו הטהור ושוחח עם החסידים כדרכו מדי שבת קודש, אולם בשבת בבוקר כבר נחלש, ובסעודת רעוא דרעוין ישב שוב עם החסידים בשולחנו הטהור, וכיבד אותי כדרכו לזמר זמר כלשהו על 'ברוך קל עליון', וכדרכי תמיד במצב זה הרהרתי לעצמי איזה ניגון להתחיל לשורר. משהבחין הרבי בכך אמר לי: "געץ געץ", - מהר מהר, שלא אשוב הרבה ואשורר ניגון בקצב מהיר כי כאמור כבר לא היה בכוחו ונחלש כבר משעות הבוקר.

"בסעודת מלוה מלכה כבר לא השתתף כי חום גופו עלה וכבר לא חש בטוב.

הפרידה האהובה של רבינו עם חסידיו לפני הסתלקותו

הרב שמעון טיקוצקי

"עוד יגיע זמן שיתגעגעו אחריו"

בערוב ימיו של רבי מיכאל זכה שאחד מצאצאיו השתדך עם צאצא רביה"ק הרדצ"ש (עם נכד הרה"צ רבי יוסף אדלר זצ"ל נכד רביה"ק הרדצ"ש) רבי מיכאל היה כבר זקן ושבע ימים ועיניו כהו מלראות, הוא כבר לא היה יוצא מביתו לשמחות באותה תקופה, אך לאותה שמחה טרח והביאוהו מביתו במסירות באמרו שנזכר כעת באמירתו של רבו רביה"ק הרדצ"ש "עוד יגיע זמן שיתגעגעו אחריו..."

(ג) סיפר לי הגה"ח רבי שמואל אהרן וובר זצ"ל שגם לאחר הסתלקותו של רביה"ק הרדצ"ש זי"ע לישיבה של מעלה, בשעה שהייתה המיטה על הקרקע קודם הלוויה ראו את הגוטסקייט' של רביה"ק, בשעה ששורת בדרך כלל תאניה ואניה הרי שאצל רביה"ק ישבו קהל החסידים סביב מיטתו ושוחחו ביניהם אודותיו מיט' א רוהיגייט', לא היה לכך הסבר אחר מלבד טוב ליבו וה'אהבת ישראל' של רביה"ק שהשרה בארבע אמותיו אווירה מיושבת ורגועה גם בשעה קשה זו כאשר כל הציבור התייתמו מאביהם ורועם.

(אגב, הגה"ח רבי שמואל אהרן וובר זצ"ל לא השתתף בעצמו במסע ההלוויה שלמורו ורבו רביה"ק הרדצ"ש היות וכאשר הגיעה לביתו השמועה על הסתלקותו של מורו ורבו רביה"ק הרדצ"ש זי"ע אזי מרוב צער וזעזוע נתעלפה זוגתו של ר' שמואל אהרן כמה פעמים, עד שלא היה יכול ללכת בעלה רש"א להשתתף בהלווייתו של רבו).

דאך דא? איך בין דאך דא אזוי וי א פרעמדער!
- ואם תשאל, הלא אני הנני כאן? אני הלא כאן כמו זר!"

מחצית מה'אידישקייט' של ירושלים נטלה עם הסתלקותו של רבינו

רבינו ה"ברכת משה" סיפר, שזקינו היה בידידות עם רעו הרה"ק רבי מרדכי מרחמסטריווקא, וכה דיבר פעם רבינו בקדשו: "מיט'ן זיידן איז ער געווען גאר בידידות. ביי די לוויה פון זיידן איז ער געקומען צו פארן. גיין האט ער נישט געקענט, און ער האט געזאגט, אז מיט זיין פטירה איז צוגענומען געווארן א האלבע אידישקייט פון ירושלים, און די צווייטע האלבע ווייס איך אויכט נישט וואס וועט זיין. איך האב געמיינט אז מיר וועלן ביידע צוזאמען גיין קעגן משיח'ן, און אז ער איז נפטר געווארן ווייס איך שוין אויכט נישט. ער איז געווען עלטער פון זיידן".

- עם זקני [- הרדצ"ש] היה [- הרה"ק רבי מרדכי] מאוד בידידות. בעת הלווייתו של זקני הוא הגיע בנסיעה, ללכת לא יכול היה, ואמר שעם פטירתו [של הרדצ"ש] נטלה מירושלים מחצית מהיהדות שלה, ומחצית השנית גם אינני יודע מה יהיה עמה. חשבתי שאנו נלך שנינו ביחד לקבל את פני משיח צדקנו, ועתה שהוא [הרדצ"ש] נפטר אינני יודע כבר ג"כ. הוא היה מבוגר מזקני [הרדצ"ש].

אודות הסתלקותו של רביה"ק הרדצ"ש זי"ע שמענו השבוע מהרה"ח ר' שמואל פרוש שליט"א כמה עניינים נפלאים ששמע מפי הגה"ח רבי שמואל אהרן וובר זצ"ל:

(א) באחת משבתות קיץ שנת תרע"ח סח רביה"ק הרדצ"ש זי"ע בדאגה לפני גיסו הגה"צ רבי מאיר אדלר זצ"ל חתן רביה"ק הרא"מ זי"ע שטעה ואמר בתפילת שמונה עשרה של מנחה של שבת 'אתה חונן' במקום 'אתה אחד', הגה"צ רבי מאיר ניסה מיד להניח את דעתו של רביה"ק שאין זה דבר מיוחד, 'סאיז גארנישט', אך רביה"ק לא קיבל את דבריו ואמר לו "אצלי זהו לא 'גארנישט', דבר כזה לא אירע לי כל חיי" והתייחס לכך רביה"ק בכובד ראש, ואכן כעבור כמה חודשים כשנסתלק לישיבה של מעלה התבררה כוונתו.

(ב) פעם דיבר רביה"ק הרדצ"ש זי"ע עם חסידו ומקורבו הגה"צ המקובל רבי מיכאל הערמן זצ"ל להשתדך ביניהם עם צאצאיהם, רביה"ק הרדצ"ש היה מעוניין מאד להשתדך עם רבי מיכאל שנודע כיהודי מורם מעם ירא שמים ומקובל, אך רבי מיכאל לא הסכים לשמוע על כך באמרו "רצוני להישאר חסיד של הרבי, לא מחותן..."

באותה שיחה נענה ואמר לו רביה"ק "עוד יגיע זמן שעוד יתגעגעו אחריו שהיה כאן כזה דוד - אז סאיז געווען אזא דוד, אוי אוי וועסטו נאך א מאהל ביינקען..." סוף דבר השידוך לא יצא לפועל היות ורבי מיכאל היה לו 'מורא רבך' וחשש להיות מחותן של רבו.

ע"ש ר' ניסן בק".

וסיפר רש"א, שהחסיד רבי משה יצחק דנציגר שהיה מחברי החברה קדישא הוא היה זה שטבל את הרבי הרדצ"ש, ובעצמו סיפר לו, שבעיצומה של הטבילה לפתע הוציא הרדצ"ש את ידו מהמים והשפיל והרכין בידו את ראשו של רבי משה יצחק כדי שיטבול יחד עמו. ויהי הדבר לפלא.

המש"ך רש"א בתיאורו: "הלוויה יצאה בליל יום רביעי אור ליום ו' אלול בהשתתפות תושבי העיר מבני ירושלים ויקיריה, ובבוא המיטה הק' לשער האשפות הגיע להשתתף הרה"ק רבי מרדכי מרחמסטריווקא זי"ע, וביושבו בתוך עגלתו שעמדה סמוך לשער האשפות נתן פעמיים כמספר ח"י מטבעות לצדקה, והתבטא ואמר כנ"ל: "מיט רבי דויד'ס אוועק גיין, איז צו גענומען געווארן האלב אידישקייט פון ירושלים, און די אנדער האלבע אידישקייט דארף אויכט א גרויסע ישועה" - עם הסתלקותו של רבי דוד נטלה מירושלים מחצית מהיהדות של ירושלים, ומחצית השנית צריכה ישועה גדולה אף היא.

"כעבור ימים אחדים עליתי למעונו של הרה"ק מרחמסטריווקא ודיברתי עמו בעניינים שלו, ולבסוף שאלתי אותו אם נכונים הדברים שאמר בעת הלווייתו של הרדצ"ש, ואישר לי הרה"ק מרחמסטריווקא שאכן אמר כזאת, והפטיר עוד והוסיף בזה"ל: "איי, וועסט דאך פרעגן, איך בין

"למחרת ביום ראשון נערך 'קונסוליום' (התייעצות רפואית) בהשתתפות הרופאים המומחים: ד"ר סגל, ד"ר מזיא, ד"ר וייץ, וד"ר בופלס. הרבי הרדצ"ש שאף הוא היה נוכח שם הושיט את ידיו לשלום לד"ר מזיא וד"ר בופלס שהיו יהודים שומרי תורה ומצוות, אולם לד"ר וייץ לא הושיט את ידיו לשלום כי הוא החזיק אותו לאיש רשע.

"בעיצומה של הקונסוליום קיבלו הרופאים את החלטותיהם וערכו מרשמים מיוחדים עבור תרופות מסוימות אותם מייעדים הם עבור הרבי הרדצ"ש שיבלע אותם לרפואתו. בנוסף לכך רשמו הרופאים מרשם של כוסות רוח [-ביינקעס] עבורו.

"ביום ראשון לפנות ערב ביקרתי את הרבי ומצאתי אותו שוכב על מיטתו כשחום גופו טיפס ועלה ביותר וכמעט לא היה בעלמא הדין.

"בראותי אותי במצב זה רציתי לשמח אותו ולכן שחתי בפניו על הידיעה המרנינה שהגרמנים הרשעים נחלו את מפלתם מול האנגלים במלחמה העולמית.

"דבר זה אכן שימח את הרבי ביותר עד שנעשה כבריה חדשה מכך, כי הוא שנה את הגרמנים בתכלית השנאה, ואף התבטא עליהם כלשון הזו: "די דייטשן זענען די רעכטע עמלק" - הגרמנים הם העמלק האמתי.

"למחרת ביום שני שוב נערך קונסוליום יותר גדול בהשתתפות הרופאים שבאו לראות את מצבו של הרבי ולדון במצבו כשהפעם השתתף גם הפרופסור המומחה ד"ר קומט, וגם כל החסידים נכנסו באותה עת לחדרו של הרבי, וראו עליו כיצד הוא נפרד מכל אחד ואחד מהחסידים.

"באותה שעה הבחינו בו שראייתו כמעט אבדה לו, אולם למרות כל זאת התאמץ להביט בפני כל אחד ואחד בהארת פנים מיוחדת מתוך אהבה וחובה ושמחה.

"כשבאתי לפניו ראיתי את עיניו לוהטות וגם כשאני ניגשתי אליו ראיתי שהוא מתאמץ להביט בפניי, וראו במוחש כיצד נפרד הוא מקהל חסידיו בפרידה עולמית מתוך אהבה וחובה יתירה.

"מאחורי עמד החסיד רבי בער'ל רבינוביץ מחסידי הרבי שניגש אחרי אל הרבי, וגם עליו הביט הרבי במבט חד אך בפנים שוחקות. שאל אותו רבי בער'ל האם יש לו מה לומר משהו והרבי שתק ולא הגיב כלום. שאל שוב רבי בער'ל האם יש לומר משהו לגבי בנו הרבי הרשנ'ן, השיב לו הרבי הרדצ"ש שאין לו מה לומר.

ההסתלקות העילאית והמופלאה

"בשלב זה פסק מלדבר והחל למלמל בפיו דברים משך כל הזמן והיה נראה בכל העת כמי שלומד.

"היה זה ביום השלישי ה' אלול כך נמשך כל הזמן שפיו מלמל בדברים עד שנסתלק בשעה השמינית לשעון ארץ ישראל, ולאחר הסתלקותו טבלו אותו במקוה שעי" ביהמ"ד תפארת ישראל

עניינים שונים בתוכן דברי הצוואה הקדושה של רביה"ק הרדצ"ש זיע"א

- מפי הרה"ח רבי שמואל פרוש שליט"א

הרב אהרן גלבשטיין

ישראל מאז ועד היום הזה. סדרת ספריו משמשים כיתד וכיסוד לענייני הלכה רבים למכביר. מלבד גאונותו וצדקותו שהיו מפורסמים לכל לשעתו ולדורות היה גם יפה תואר ויפה מראה במראהו החיצוני, עד שגם ערביי המקום התפעלו ממראהו וחלקו לו כבוד.

היה זה בשנת תרס"ה כתשע שנים לפני הסתלקותו של הרדצ"ש. חשבון זה הוא לפי מועד פטירת ה"שדי חמד" שנסתלק ביום כ"ד כסליו שנת תרס"ה וכפי שיובא להלן, וכבר בימים ההם כשרבינו עמד בגיל 61 כתב את צוואתו הקדושה.

"את הדברים הבאים שמעתי מפי הגה"ח רבי שמואל אהרן וובר זצ"ל מגדולי וותיקי החסידים שזכה להסתופף רבות בצל קדשו של רביה"ק הרדצ"ש זיע"א והיה מקורב אצלו ביותר.

הצוואה הקדושה

של כ"ק מרן האדמו"ר רבינו הקדוש רבי דוד צבי שלמה זיע"א

בעזה"י, כבר אמר יצחק אבינו ע"ה זקנתי לא ידעתי יום מותי השי"ת יאריך ימי ושנותיי ואזכה לקבל פני משיח צדקיני.	וכן אבקש שלא לומר עלי שום תוארים וקילוסים. ב. אם יציאת הנשמה בעיה"ק חברון תובב"א אני גוזר שישכרו ב' אנשים אשר ישבו כל ימי השבעה ביום ובלילה לשמור את הקבר.	במקוה כשרה. ד. תיכף אחר יציאת הנשמה ישלחו דיילוג רב לסטאלין לכ"ק אדמו"ר שליט"א. ה. כן אבקש מאת קרוביי בניי ואוהביי שינדבו בכל עת ובפרט בשנה הראשונה צדקה בעדי ויאמרו בעת הנתינה הריני נותן צדקה זו לעילוי נשמת דוד צבי שלמה בן מאטיל פייגא, והנני תפלה לנורא עלילה אל תיקחני מעוה"ז קודם זמני עד מלאת שנותינו שנוכל לתקן את אשר שחתנו, וזכות	דוד המלך ע"ה זיע"א ובעדינו שנזכה בקרוב לעת אשר אליהו הנביא יבוא אלינו עם משיח בן דוד מלכנו אכי"ר, כן אבקש לקיים בי ארבע מיתות ב"ד ולגרור אותי במורד ההר ד"א בלי המיטה, והשי"ת יזכינו בקורב שיבולע המות לנצח ומחה ה' דמעה מעל כל פנים ובא לציון גואל בב"א כי"ר.
א. שלא לכתוב עלי שום תוארים על הציון רק בנוסח, "פ"נ דוד צבי שלמה בהרב הצדיק ה"ר אלעזר מנחם זצוללה"ה הנ"מ מאטיל פייגא תנצב"ה.	ג. כן כאשר ידעתי כי החב"ק יכב"ץ מקילים מאוד בענין הטהרה. ע"כ אבקש מאוד שלא להקל בדבר הזה רק לנקות אותי תיכף עד מקום שיד אדם מגעת, ואח"כ להטביל אותי	דוד צבי שלמה בההצה"ק ר' אלעזר מנחם זצוללה"ה.	דוד צבי שלמה בההצה"ק ר' אלעזר מנחם זצוללה"ה.

א - מועד כתיבת הצוואה הקדושה

מי שכתב את הצוואה היה הסופר רבי מרדכי ספרין שהיה מכונה רבי מרדכי שרייבר, הוא היה לו כתב נפלא ויפה ביותר, הוא הוזמן לבוא לביתו של הרדצ"ש שם כתב את הצוואה על פי הוראת הרדצ"ש שאמר לו מילה במילה מה לכתוב.

בתוכן הצוואה נראה דבר מעניין שרבינו הרדצ"ש זיע"א אינו מתייחס כלל וכלל לעצמו לא לענין שבח ולא לדבר של גנאי, אלא הוא מתייחס על גופו מה יעשה עמו לאחר הסתלקותו.

רבינו הרדצ"ש כתב את צוואת קדשו לאחר הסתלקותו של הגאון בעל ה"שדי חמד" זצ"ל שהתגורר באחרית ימיו בחברון ושימש שם כרבה של העיר חברון מטעם קהילות הספרדים.

ב - טעם הדבר להעמדת שומרים אם יוטמן רבינו בחברון

מה שכתב באות ב' בזה"ל: "אם יציאת הנשמה תהי' בעיה"ק חברון תובב"א אני גוזר שישכרו ב' אנשים אשר ישבו כל ימי השבעה ביום ובלילה לשמור את הקבר" קשור בעצם לתאריך זמן כתיבת הצוואה שכאמור נכתב לאחר הסתלקותו של בעל ה"שדי חמד" רבה הספרדי של חברון באותם ימים, ומשום מעשה שהיה אצלו לאחר הסתלקותו נאלץ רבינו הרדצ"ש לכתוב כן בצוואתו.

ומעשה שהיה כך היה: ה"שדי חמד" הגאון רבי חיים חזקיהו מדיני זצוק"ל שימש כאמור כרבה של העיר חברון מטעם קהילות הספרדים, הוא היה רב וגאון ישראל שכנוע ספריו התקבלו בכל תפוצות

לאחר הסתלקותו היו כמה ערבים מוסלמים שעשו מעשה נלוז אשר לא יעשה גם בין הנכרים והמוסלמים שבכל העולם. היתה זו הלווייה הגדולה שנערכה בחברון לכבודו של רב העיר בעל ה"שדי חמד" זצוק"ל, דבר שגרם לקנאה יתירה אצל ערביי העיר שלא יכלו לסבול את הכבוד הגדל שעשו היהודים לכבוד רבם הגדול.

היה זה יומיים או שלשה בלבד לאחר הסתלקותו בו באו המוני יהודי העיר חברון ומחוצה לה לחלוק את כבודו האחרון של רבם הנערץ ולווי אותו למנוחות לבית עולמים עד למקום בו טמנו אותו בחלקת רבני העיר בבית העלמין הספרדי בחברון לצידם של גדולי ומצוקי ארץ מאורי הדורות בעל ה"ראשית חכמה" ובעל ה"חסד לאברהם" ועוד.

כמה מערביי העיר נאספו במקום קבורתו ובמו ידם העזו למשוך את רגליו של אותו צדיק וקדוש גאון ישראל ממקום מנוחתו, והניחו את רגליו למעלה מגולים לעין כל, ודבר זה עשו כדי לזלזל בו משום שכאמור קינאו בו ובהלווייתו ביותר, ולאחר מכן הכניסו אותו שוב וטמנו אותו בקברו שם טמון עד עצם היום הזה.

ומקום קבורתו עדיין עומד במקומו ומשמש למקום תפילה לצד שאר קברי הצדיקים והגאונים הטמונים בעיר האבות הקדושה חברון תובב"א.

אודות למעשה זה, ומפאת מנהגו של רבינו הרדצ"ש לשהות מדי שנה כמנהג אביו רביה"ק הרא"מ זיע"א בעיה"ק חברון מערב ראש חודש אלול ועד יום הכיפורים מלבד ראש השנה בו חזרו לירושלים, חשש בלבו שמא יסתלק מן העולם בימים אלו כפי שאכן היה כעבור תשע שנים שנסתלק בה' אלול שביום זה היה דרכו לשהות תמיד בחברון, לכן כתב בצוואתו ש"אם יציאת הנשמה תהי' בעיה"ק חברון תובב"א אני גוזר שישכרו ב' אנשים אשר ישבו כל ימי השבעה ביום ובלילה לשמור את הקבר". כי כאמור חשש ממעשה הנלוו של ערביי חברון שפשטו טלפיהם והתעסקו בקדשי ישראל ופגעו בכבודו הרם של גאון ישראל בעל ה"שדי חמד" רבה של חברון, ולכן גזר שישמרו את קברו לבל ישנו הערבים במעשיהם הנלוזים אולם כעבור ימי השבעה שכבר הקבר עומד בנוי היטב על מכוננו כבר אין את החשש לזה.

בשולי הדברים סיפר רש"א וובר זצ"ל, שגם הרה"ק רבי שמחה בונם מאוטבוצק זיע"א שעלה לארץ ישראל והשתקע בירושלים שהה בסוף ימיו בחברון כדי לזכות להיטמן בנחלת האבות הקדושים בעיר חברון, אולם משגגיע אליו שמועה נוראה זו עזב את המקום ונסע להשתקע בעיה"ק טבריה שם נסתלק ונטמן בבית החיים העתיק סמוך מקום מנוחתם של הצדיקים הקדושים תלמידי הבעש"ט הק' זיעועכ"א.

ג - ההכנות לנסיעה לעיר "חברון" לקראת חודש אלול

כאמור, היה נוהג רבינו הרדצ"ש לשהות בימי חודש אלול בעיה"ק חברון ולכן כתב בצוואתו שאם יציאת הנשמה תהיה בחברון וכו', וסיפר רש"א וובר שגם בשנת תרע"ח - השנה האחרונה לחיי רבינו הרדצ"ש, הכין עצמו הרדצ"ש לנסיעה לחברון לשהות שם בחודש אלול כדרכו מדי שנה.

וחודש ימים לפני ראש חודש אלול כבר הכין עצמו הרדצ"ש להתעסק בצרכי נסיעתו לחברון כדי לשהות שם בחודש אלול. הימים היו ימי מלחמת העולם וכדי שהמסע יצא לפועל הדבר היה כרוך במאמצים רבים, מחמת שיבושי המלחמה היו המלונות שבדרכים נעולים וסגורים על מנעול ובריא ואף בתי האכסניה לא היו פתוחים לקהל.

מדי שנה היה רבינו הרדצ"ש מתאכסן במלונו של החסיד החברונאי רבי שמעון הויזמאן זצ"ל מחשובי חסידי קארלין באותם ימים, בשנה זו היינו שנת תרע"ח כבר לא היה רבי שמעון בין החיים או שפשוט כבר לא מלונו ברשותו.

מי שנכנס לעובי הקורה היה הרה"צ רבי מאיר אדלר זצ"ל גיסו של רביה"ק הרדצ"ש [וחדב"נ רביה"ק הרא"מ זיע"א] והוא בא בדברים עם רבה של העיר חברון האשכנזי הגה"צ רבי יעקב יוסף [המכונה ר' כוליא] סלונים זצ"ל מגדולי חסידי חב"ד ליובאוויטש בארץ הקודש (בנו של הגה"צ רבי מרדכי בער סלונים זצ"ל רבה של חברון בן הרבנית הצדקנית מנוחה רחל סלונים ע"ה בתו של הרה"ק רבי דוב בער [האדמו"ר האמצעי] מליובאוויטש בנו של הרה"ק הרב בעל התניא זיע"א) בענין אכסניה

בחברון עבור הרבי הרדצ"ש, ומפאת שיבושי המלחמה שגם שירותי הדואר שבתו אז הגיעה רק לאחר זמן רב הסכמתו של רבי יעקב כולי סלונים לקבל בביתו ולהקצות חדר מיוחד עבור רבינו הרדצ"ש בכל ימי שהותו בחברון.

היה זה ימים ספורים לפני ר"ח אלול אז הגיעה אותה ידיעה משמחת שניתן לנסוע לחברון וכבר היה הכל לאותה נסיעה המיוחדת מירושלים לחברון.

"הייתי נוכח בשעת מעשה ושהיתי בצל הרבי אז", מספר רש"א, בשעה שבא רבי מאיר אדלר לבשר את הבשורה הטובה שרבי יעקב יוסף סלונים נעתר להקצות חדר מיוחד שתשמש כאכסניה עבור הרבי, אלא שברגע זה הופתענו כולנו למשמע תשובתו של הרבי שנענה ואמר לחתנו רבי מאיר אדלר בזה"ל: "איך פאר נישט" - אני לא נוסע.

לפלא היה הדבר בעינינו מאוד כי כאמור היה נוהג לנסוע לחברון מדי שנה בשנה, מנהג שלא ויתר עליו כלל, והנה עתה משיב ברורות שאיננו נוסע.

רבי מאיר שפעל בכל העת מתוך מאמצים רבים כדי לסדר את הנסיעה של הרבי ושהותו בחברון על הצד הטוב ביותר שאל לתומו את גיסו הרבי מדוע אינו חושב לנסוע ומבטל הוא כליל את כל סדר הנסיעה והשהות בחברון, הלא הוא סידר לו משך מספר שבועות את מקום האכסניה והנסיעה וכו' הכל מסודר באופן נהדר ומיוחד ולא נותר אלא לקום ולנסוע כמדי שנה בשנה. השיב לו הרבי, שהוא כבר אין בכוחו לנסוע יותר לחברון, ורק אם יבוא אחד ויקבל על עצמו שיקח אותו אל האבות הקדושים ומיד ישיב אותו לירושלים כי אז יקום ויסע.

רק כעבור ימים ספורים התגלה סוד תשובתו של הרבי כשנסתלק לשמי רום ועלה לשיבה של מעלה אז הבינו הכל מדוע סירב באותה שנה לנהוג כדרכו בקודש מדי שנה לנסוע לחברון.

ד - רוח הקודש הופיעה בבית מדרשו

כאמור, כל זה התרחש מספר ימים לפני ר"ח אלול בעיה"ק ירושלים, וכעבור מספר ימים בבוא יום ה' אלול נקרא רבינו לשיבה של מעלה ונסתלק ועלה בסערה לעולם שכולו טוב.

והמפליא ביותר בדברי הצוואה היא רוח קדשו של רביה"ק הרדצ"ש שמתגלה בין השורות, כי על מה שכתב "אם תהיה יציאת הנשמה בעיה"ק חברון", אינו מובן מדוע יקרה כדבר הזה הלא הוא התגורר תמיד בעיה"ק ירושלים ומדוע שיציאת נשמתו תהיה בחברון, אלא שאותו צדיק וקדוש כבר חזה ברוח קדשו שעתיד הוא להסתלק מן העולם בחודש אלול אז היה שווה כאמור בחברון ולכן חשש שיטמינו אותו שם בחברון, ומשום המעשה שהיה לאחר פטירתו של ה"שדי חמד" כתב כנ"ל שישמרו על קברו אם אכן יקרה שיטמן בחברון.

ה - הידידות האמיצה של רבינו עם הגאון בעל ה"שדי חמד" - רבה של חברון

סיפר רש"א וובר זצ"ל: "ידידות איתנה שררה בין הגאון בעל ה"שדי חמד" זצוק"ל ובין הרבי הקדוש הרדצ"ש זיע"א.

"פעם אחת הייתי אני השליח ללכת אל ה"שדי חמד" בשליחותו של הרבי הרדצ"ש.

"היה זה בעת ההיכרות הראשונה שלי עם מורי ורבי רבינו הרדצ"ש שהיתה בעיה"ק חברון.

"היה זה בבחורתי בגיל 15 או 16. הייתי אז פעם אחת בחברון ולאחר שהות של זמן מה בחברון ביקשתי לשוב לביתי בירושלים.

"באותם ימים לא נערכה נסיעה כזו מדי יום, ובקושי יצאו בכלל עגלות בדרכם מחברון לירושלים.

"ביום מן הימים שמעתי שמועה שהרבי הרדצ"ש מבקש לצרף אליו אל נסיעתו עוד אחד שיסע וישב לצידו בתוך העגלה בדרך מחברון לירושלים, הסיבה לדבר היתה כי כלתו מרת גיטל ע"ה רעייתו של בנו הרה"צ רבי פנחס אורי זצ"ל עמדה להצטרף אליו בנסיעתו ומשום חשש איסור 'ייחוד' ביקש הרדצ"ש לצרף עוד אחד בנסיעתו.

"מיד כששמעתי זאת שמתי פעמי למקום שהותו של הרדצ"ש ובקשתי בפי אם אוכל להצטרף אליו בנסיעתו ירושלימה, כמוכן שהרבי נעתר לבקשתי והצטרפתי אליו וישבתי לצידו כל אותה נסיעה. החל מאז כבר נקשרו נימי נפשי בעבותות של אהבה ויראה אל הרבי הקדוש הרדצ"ש זיע"א עד יום הסתלקותו בה' אלול תרע"ח.

"באותו מעמד בעת שבאתי לבקש את בקשתי בפני הרדצ"ש להצטרף בנסיעה מחברון לירושלים, עיכב אותי הרדצ"ש ואמר לי שהיות שהוא סובל על מיחוש במעי לכן מבקש הוא ממנו שילך בשליחותו למעונו של רב העיר בעל ה"שדי חמד" ויאמר לו שחכם דוד רצה לבוא אליו כדי להיפרד ממנו אולם היות שיש לו מיחוש כנ"ל לכן אינו יכול לבוא אליו.

"הלכתי למעונו של בעל ה"שדי חמד" ופגשתי אותו עומד על יד דלת ביתו מחוץ לביתו, שחתי בפניו את דברי הרדצ"ש ומיד כששמע ה"שדי חמד" את הדברים נענה ואמר שהוא יבוא אליו והחל ללכת ברגליו לכיוון מקום אכסנייתו של הרדצ"ש.

"הרבי הרדצ"ש שהרגיש ברוח קדשו שה"שדי חמד" כבר הולך בדרכו אליו יצא ממקום אכסנייתו לקראתו ונפגשו בדרך ברחוב העיר ושוחחו ביניהם משך שעה ארוכה".

ו - דברי רביה"ק הרשנ"ן על אחד מהוראות הצוואה הק'

מה שכתב רבינו הרדצ"ש בסוף צוואתו הק' בזה"ל: "כן אבקש לקיים בי ארבעה מיתות ב"ד ולגרור אותי במורד ההר ד"א בלי המיטה", 'במורד ההר' הכוונה לשער האשפות שם ליזו את כל מתי עמך ישראל מבני ירושלים ויקריה ברדכם האחרונה מירושלים שבית החומות אל הר הזיתים. אנשי הח"ק שחרדו לקיים את כל תוכן צוואתו של רביה"ק הרדצ"ש קיימו אף את הוראת קדשו זו בפועל.

וסיפר הגה"ח רבי שמואל אהרן וובר זצ"ל, שרביה"ק הרשנ"ן זיע"א כנודע לא היה באותה עת בארץ ישראל ושהה עדיין בקראקא שבפולין, ולימים אמר לו רבינו הרשנ"ן שאילו היה במעמד הלווייתו של אביו הקדוש רבינו הרשנ"ן לא היה מניח בשום אופן לעשות ולקיים בפועל את הד' מיתות ב"ד לגרור אותו במורד ההר ד"א בלי המיטה".

מה שכתב רבינו בצוואתו אות ד' "תיכף אחר יציאת הנשמה ישלחו דילוג רב לסטאלין לכ"ק אדמו"ר שליט"א", הכוונה אל הרבי מסטאלין באותם ימים ה"ה הרה"ק רבי ישראל מסטאלין [בנו של הרה"ק רבי אשר מסטאלין בן הרה"ק בעל ה"בית אהרן" מקארלין] זיע"א המכונה בקארלין 'דער פראנקפורטר' שמנו"כ בפרנקפורט.

החסידים התוכחו מה הרבי ר' ברוך'ל דבר

ראה אנכי נתן לפניכם (יא, כו). מה שפתח הפסוק בלשון יחיד 'ראה'. וסיים בלשון רבים 'לפניכם'. יתפרש לפי מה שראינו אצל זמני רביה"ק הרבי דוד צבי שלמה זיע"א שהיה מספר מעשה וכל אחד מהשומעים שמע מה שנוגע אליו.

וכן היה אצל הרה"ק רבי ברוך מפעו'בו זיע"א שהיו החסידים מתוכחים ביניהם מה אמר הרה"ק רבי ברוך בעת עריכת השלחן הטהור, וכפי הידוע שפעם דבר בק' על הפסוק (תהלים טז, ד) 'רבו עצבותם אחר מהרו, ונחלקו ביניהם וכל אחד היה מפרש דבריו בענין אחר, ונכנסו אל רבם לשאלו מה וכיצד אמר, והשיב פי הכל אמת, וכל אחד שמע כפי מה שהיה צריך לשמע. ולכן אמר אל כל יחיד ויחיד 'ראה' מה שאנכי נותן **לפניכם** לפני כלם, פי הגם שנותן אמרותיו לפני כלם, מכל מקום כל יחיד ויחיד רואה לפי הצורך מה שנוגע במיוחד אליו. (בפרפת משה)

כבר היום ...

ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה (יא, כו), דהנה לכאורה מלת 'היום' מיתרת, ואפשר לומר על פי המספר שהרה"ק רבי חיים דוד דוקטור מפיערסקוב זיע"א בתחלת התקרבותו ליהדות ע"י רביה"ק רבי דוד מלעלוב זיע"א, שאל את רביה"ק רבי דוד זיע"א שהרי הוא כל כך רחוק מהיהדות וכבר בתחלה משוחח אתו בענינים רמים כאלו, וענה לו רביה"ק רבי דוד זיע"א שזה לא סתירה שהרי כתוב בתורה משכו וקחו לכם צאן ושחטו הפסח ודרשו רז"ל משכו ידכם מע"ז ומיד לאחר מכן קחו לכם צאן ושחטו הפסח, ויוצא לנו מזה שאם סרים מהרע, מיד יכולים לקבל הטוב ולהיות בבחינת בעל תשובה, ואפשר לומר שזה הפונה בפתוב במלת **"היום"** שאפילו אם הייתם עד עכשו עוברי עברה ח"ו, מיד **"היום"** תוכלו כבר לקבל את הברכות אם תתחרטו תרטה גמורה על מעשיכם. (כ"ק מרן אדמו"ר זיע"א)

למה בברכת החדש אומרים סליחת עוון אחרי הברכות

בברכת החדש אנו אומרים חדש עלינו את החדש הזה, לטובה ולברכה, לששון ולשמחה, לישועה ולנחמה, לפרנסה טובה ולכלכלה, ורק אחר כך פתוב למחילת חטא ולסליחת עוון, פי כשיש לאדם את כל הדברים טובים הנ"ל, אזי הוא שב תשובה מאהבה. (כ"ק מרן אדמו"ר זיע"א)

למה נמשלה התשובה לים

איתא בכתבי האר"י ז"ל (שער רוח הקדש) שפונת חדש אלול המוכן לתשובה, הוא הנותן **ביום דרוך** (שעי' מג טז), ולהבין דבריו נראה על פי הא דאיתא במדרש על הפסוק **נוראות בצדק תענגו** א' ישענו מבטח כל מצבי ארץ וגם רחוקים, ר' חנינא בר פפא שאיל את ר' שמואל בר נחמן אמר ליה מהו דין דכתוב וגם רחוקים. אמר לה נמשלה תשובה כים, מה ים זה לעולם פתוח כף שיערי תשובה לעולם פתוחים וכו'.

הינו, כשם שהים פתוח תמיד לכל הבא לטבול בו, כך היא התשובה שהיהודי יכול לשוב בתשובה תמיד בכל עת ובכל זמן ותמיד שיערי תשובה פתוחים לפניו, ובזה נבין מה שכתב האר"י ז"ל לכוון בחדש אלול המוכן לתשובה את הפסוק **הנותן לים דרוך** פי ים מרמז על תשובה כנ"ל. (כ"ק מרן אדמו"ר שליט"א)

חנוך לנער בשתי דרכים, מטבע ושוט

ראה אנכי נתן לפניכם היום ברכה וקללה (יא, כו)

רביה"ק רבי דוד מלעלוב זיע"א, אמר, כשרוצים להמריץ ילד ללמד את התורה, מראים לפניו שני דברים, **מטבע קטנה, ושוט**. ואומרים לו: אם תלמד כראוי אזי תקבל **מטבע**, ובאם לא, אזי תקבל **מהשוט**. כל זה, בצעירותו שיעדן אין לו בינת הלב להבין בעצמו, שעצם למוד התורה הוא הברכה, וכשלא לומדים התורה, זה הפך מברכה. וכשהילד מתבגר ומקבל יותר דעה, אזי מבין דבר את זה בעצמו, שעצם הלמוד, הוא הברכה וההפך אין זה ברכה, מבלי להשתמש במטבע ובשוט.

זהו שאמר משה רבנו לישראל, **ראה**, הסתכל וראה, באיזה מצב גידן הנך עומד, שאחרי ארבעים שנות עבודה ונסיונות - אנכי נתן לפניכם היום **ברכה וקללה** - גידן מכרח אני להציע לפניכם ברכה וקללה, **מטבע ושוט**, - את הברכה אשר תשמעו - כבר הגיע הזמן שתבינו בעצמכם, שהברכה עצמו הוא, **אשר תשמעו**, והקללה עצמו, הוא אם לא תשמעו, ולבסוף הנכם במדרגה שיעדן וצריכים להמריץ אתכם בברכה ובהפך הברכה.

(לקוטי דברי דוד)

לדבר בלשון נכח

השמר לה פן תעזב את הלוי וגו' (דברים יב יט) **רביה"ק רבי דוד מלעלוב זיע"א** היה מפרש בדרך צחות את הפסוק השמר לה פן תעזב את הלוי, השמר, לה, לדבר בלשון נכח - **אתה** ולא 'אתם', פן תעזב את הלוי, שאם תדבר בלשון 'אתם' תהיה נפרד מבני לוי'תה, (פי הדבור בלשון 'אתה' מתבטא בה מרחק אחד לשני, לא כן בלשון 'אתם')

איזה תפלין צריך ללכת כל היום ?

בנים אתם לה' אלמנים לא תתגדדו ולא תשימו קרחה בין עיניכם למת (דברים יד א). הרה"ק רבי יעקב מאפטה זיע"א אמר בשם זמנו רביה"ק רבי דוד מלעלוב זיע"א, שמי שיש לו אהבת ישראל הולך כל היום בתפלין דמארי עלמא דכתיב בהו פרשיות מאהבת ישראל, כמבאר במסכת ברכות ו' ע"א.

ועפ"ז פרש הרה"ק רבי יעקב מאפטה זיע"א את הפסוק לא תתגדדו ולא תשימו קרחה בין עיניכם, שדרכו חז"ל מלא תתגדדו לא תעשו אגדות הינו שהיה אחדות ואהבה ביניהם, אזי ממיילא ולא תשימו קרחה בין עיניכם שרומז לתפלין, כפתוב ולטוטפות בין עיניכם, הינו ושתמיד תלכו בתפלין דמארי עלמא.

(לקוטי דברי דוד)

בדרך שבא לראות, כך יראה ...

ראה אנכי נתן לפניכם היום (יא, כו).

הנה איתא במסכת חגיגה (ב, א) על הפסוק (שמות כג, יז) **יראה כל זכוה אל פני האדון** ה' בדרך שבא לראות כך בא לראות, ואמר זמני הרה"ק הרבי מלובלין זיע"א דכדרך שאדם בא לראות, כפי הכנתו והשתדלותו, כך הוא רואה. ועל זה מרמז הפסוק **יראה** כפי שהאדם רואה, פן **אנכי נותן לפניכם**, הכל כפי הכנת האדם. (בפרפת משה)

ילקוט הליכות

ועניינים הנוגעים למעשה

הלכות מצויות בבין הזמנים

נערך ע"י הרה"ג רבי אהרן מרדכי גרין שליט"א - רב ומו"צ בקהילתנו הקדושה, בעל ה'לקוט הליכות' וראש כולל משנת שמעון

א. ברכה על ראיית ימים והרים.

א. הרואה את ים האוקיינוס המקיף את כל העולם (האוקיינוס האטלנטי, השקט, ההודי, וכו'), ולא ראה אותו שלושים יום, מברך: בא"י אמ"ה שעשה את הים הגדול. [ע"פ מ"ב ס' רכח סק"ג].

ב. הרואה את הים התיכון (ימה של ארץ ישראל), ולא ראה אותו שלושים יום, מברך: בא"י אמ"ה עושה מעשה בראשית, ונכון להוסיף תוך כדי דיבור "שעשה את הים הגדול" לצאת דעת כל הפוסקים. [ע"פ מ"ב ס' שם, וש"ת מנחת יצחק ח"א סק"י].

ג. הנוסע מארצות הברית לארץ ישראל כשרואה תחילה את האוקיינוס, מברך שעשה את הים הגדול, וכשרואה אחר כך את ים התיכון לא יברך, וכן אם בירך על ים התיכון עושה מעשה בראשית והוסיף שעשה את הים הגדול, כשרואה אחר כך את האוקיינוס לא יברך. [כך הורה הגר"מ שטרנבוך, הו"ד בזה"ב פ"ז, ונימוקו שהרי לדעת כמה פוסקים ים התיכון נקרא ים הגדול, והוא גם נחשב להמשך אחד של האוקיינוס כמבואר בלבוש, אך יראה בעת ברכתו לכון על ב' הימים].

ד. הרואה את ים הכינרת ולא ראה אותו שלושים יום, מברך בא"י אמ"ה עושה מעשה בראשית. [זה"ב שם בשם גדולי הפוסקים].

ה. הרואה את ים המלח מברך עושה מעשה בראשית בלא שם ומלכות. [שם].

ו. בירך על ים התיכון, ובאותו יום נסע לטבריה ורואה את ים כינרת, אם לא ראה את הכינרת שלושים יום מברך שנית בא"י אמ"ה עושה מעשה בראשית. [הגר"מ סירוטה].

ז. הרואה הרים וגבעות משונים שניכרת גבורת הבורא בהם, מברך בא"י אמ"ה עושה מעשה בראשית. [שו"ע שם ס"א, וכתב הערוך השולחן שם: הדבר פשוט דבעינן הרים וגבעות משונים בגובהם כמו הרי אלף והרי פיראנ"א והרי הררט וכדו].

ח. הרואה הרים וגבעות ומסופק אם נחשבים משונים בגובהם, יברך עושה מעשה בראשית בלא שם ומלכות, ואין צריך להימנע מלראות הרים וגבעות שספק אם מברכים עליהם. [מכתב הגר"ח קנייבסקי הו"ד בזה"ב שם].

ב. המפליג בספינה בנהר או בשפת הים דרך טיול האם צריך לברך הגומל.

א. נחלקו הפוסקים במפליג בספינה בנהרות גדולות או בים קטן [כנרת] אם צריך לברך הגומל או לא. וכתבו האחרונים דמחלוקת הפוסקים הוא דוקא בזמניהם שנסעו בספינות מפרש שהיה מצב של סכנה גם בהפלגות מעין אלו, אולם בזמנינו שהספינות מופעלות בעזרת מנועים וההיזק אינו מצוי, המפליג בנהר, או בימה של טבריה, אינו בכלל יורדי הים, ואין מברך הגומל אלא באופן שנכנס למצב של סכנה וניצול מזה. [פסקי תשובות סימן רט ע"פ גדולי הפוסקים].

ב. והוא הדין במפליג בספינה סמוך לחוף הים דרך טיול, דאין מברך הגומל, אלא אם הפליג בעומק הים למשך איזה ימים, או שנכנס למצב של סכנה וניצול מזה. [שם].

ג. שלא להשתמש במנגל [מיועד לצליית בשר] ללא טבילה.

א. כלי החייב טבילה ועדיין לא הוטבל, אסור להשתמש בו אפילו פעם אחת לפני הטבילה. [רמ"א יו"ד סימן קכ ס"ח].

ב. בדיעבד אם השתמשו בכלי לא טבול, אין המאכל נאסר, אך ילך לטבול, ואין היתר להשתמש בו שנית ללא טבילה. [רמ"א שם סט"ז].

ג. אמנם מנגל המיועד לשימוש חד פעמי, דינו ככלים חד פעמיים, כמו תבניות אפיה מאלומיניום, שפטורים מטבילה, לפי שאין עליהם חשיבות כלי. [שו"ת מנחת יצחק ח"ה סל"ב, חלקת יעקב ח"ג סקט"ו, אגרות משה ח"ג סכ"ג, ולשיטתם אפילו אם משתמש בהם כמה פעמים אינו חייב טבילה].

ד. להשתמש בקומקום חשמלי בבית אירוח של נכרי או להיבדל יהודי שאינו שומר תורה.

אם הבית אירוח שייך לנכרי, מותר להשתמש בקומקום, כי כלי של נכרי ברשותו של נכרי אין צריך טבילה, ואין בו גם חששות בליעות של איסור, דהקומקום מכשיר את עצמו, וסתם כלים אינם בני יומם והוי ליה נותן טעם לפגם. אך המתארחים בביתו של יהודי שאינו שומר תורה ומצות, אין להשתמש בקומקום, כי הקומקום חייב בטבילה, פרט לקומקום שיוצר על ידי ישראל שפטור מטבילה.

ה. טבילת כלים במקוה כשרה, במעיין, או בים.

א. צריך להטביל הכלים במקוה כשרה. [כמבואר בגמרא עבודה זרה עה: ונפסק להלכה בשו"ע שם ס"א].

ב. ולכן הבא להטביל כלים במקוה, צריך לברר שהמקוה כשר לטבילת כלים, ועומדת תחת פיקוח. [שו"ת שבט הלוי ח"ח סימן רה, גם בחנויות כלים שנמצא בור לטבילת כלים, ראוי לברר אודות כשרותם].

ג. ראוי לטבול כלים במקוה שמיועד לטבילת כלים, כי במקוה שטובלים בני אדם יכול לפעמים לגרום היזק חלילה, וחמירא סכנתא מאיסורא.

ד. מעיין שיש בה ארבעים סאה, או ים, כשרים לטבילת כלים. [ע"פ הגמרא שם, ושו"ע יו"ד סימן רא ס"ה, הט"ז בסימן קכ סק"ב כתב, שלדעת הטור אין צריך במעיין ארבעים סאה לטבילת כלים, אמנם כתב בערוך השולחן שם ס"י, דדוקא בשעת הדחק אפשר להקל בזה, אך לכתחילה צריך שגם במעיין יהיה מ' סאה].

ו. השימוש בתנור, מיקרוגל, פלטה, גז או אינדוקציה בבתי אירוח.

א. בבתי אירוח שיש לחשוש שחיממו בתנור מאכלות אסורות, מכיון שאי אפשר להכשיר את התבניות דאין לנו כהיום את האפשרות לעשות ליבון חמור, לא יחמם בתנור, אלא באופנים דלהלן, א]. מתחילה ידליק את התנור על החום המרבי למשך חצי שעה, ב]. יעטוף את התבניות בנייר אלומיניום, ג]. יחמם המאכלים בתבניות אלומיניום כשרים.

ב. במיקרוגל מחמת הרבה שאלות באופן הכשרתה, לא יחמם בה כי אם באופן שיכניס את המאכל בכלי סגור הרמטי, ואת הכלי יכניס לתוך שקית הסגורה הרמטית.

ג. אפשר לחמם על פלטה בכל בתי אירוח, בתנאי, שיכסה את הפלטה בנייר כסף היטב, באופן שלא יוכל לגלוש נוזלים על גוף הפלטה.

ד. מותר לבשל על גז, או אינדוקציה בכל בתי אירוח, בתנאי שיהיו נקיים, ויש מחמירים שלא לבשל עליהם אלא באופן שמכסה את החצובות [הברזלים שמניחים עליהם את הסירים] בנייר כסף עבה, ואת האינדוקציה בסילקון וכיוצא בזה.

לטו"נ

כ"ק מרן האדמו"ר הגאון הקדוש

רבי יואל זינ"א

בן הגאון הקדוש רבי חנניה

יו"ט ליפא זינ"א

בעל ה"יואל משה" מסאטמאר

נלב' ע"כ ז' אב תשל"ט

ולע"נ תלמידו הישיטי

הרה"ח המפואר מוה"ר יהושע

בן הרה"ח ר' יצחק זצ"ל

שהיה תלמיד ותיק וחסיד בלו"נ וממקימי מוסדות סאטמאר בבני ברק ממשיכיהם קום לעבודות יוצרו

נפטר בשיבה טוב ובשם טוב ביום הילולת רבו כ"ו אב תשע"ו

נדבת בנו ידידו הנכבד, האי גברא יקירא, יקר טבערנין, ליבו ער לכל דבר שבקדושה, מטיביל אל דל שמו הטוב הולך לפניו, קובע עיתותיו לתורה

מוה"ר יצחק אייזיק ווייס שליט"א מנבנדי וחשובי חסידי סאטמאר

לעילוי נשמת

משה מאיר סגל הלוי ז"ל

הנ"ח אשר יגע בתורה ובעבודה

אשר יגע בתורה ובעבודה

בן הרה"ח הרב אלחנן ז"ל

נלב' ע"כ מ' מנחם אב תשמ"ג

תנצבה.

הונצח ע"י אחיו ידידו הנכבד והנעלה מחשובי אנ"ש, איש חסד לכלל ולפרט

ז"ל ד"ר פנחס הלוי סגל שליט"א

לעילוי נשמת

הקדש באנשים מגזע אראלים ותרשישים

נ"ל לרבוה"ק זינ"א

הרה"ח ר' יוסף הלוי ז"ל

בן הרה"ח

אברהם אלכסנדר הלוי ז"ל

נלב' ע"כ מ' מנחם אב תשפ"ג

תנצבה.

הונצח ע"י בניו החשובים מחשובי אנ"ש הרה"ח ר' שלמה חיים שליט"א

הרה"ח ר' אברהם אלכסנדר שליט"א הרה"ח ר' נחמן שליט"א

ברכת מזל טוב וגדיא יאה

ברגשי כבוד ויקר נשגור בזה מלא הטנא
הברכות מאלפות ומרובבות קדם
כ"ק מון אדמו"ר **מלעלוב ניקלשבורג** שליט"א
בן כ"ק מון אדמו"ר הברכה משה זיע"א
לרגל שמחת הולדת תנין בן אצל חתנו
הרה"ג רבי **שבה יוסף דוידוביץ** שליט"א
בן הגאון רבי **צבי** שליט"א
רב בית המדרש קהל חסידים רמה א' בבית שמש
חתן הגאון רבי **נתן טאגער** שליט"א
רב בית המדרש לעלוב ניקלשבורג
יה"ד שיזכו לרוות רוב נחת ממנו ומכל יוצ"ח
מתוך בריות גופא ונהורא מעליא

נא להתפלל לרפואת

הילד ישראל דן בן טובא ובקה

נתן יוסף בן פייגא

יוסף אביגדור בן מרים טובא

לרפואה שלמה בתוך שאר חולי ישראל

ברכת מזל טוב וגדיא יאה

ברגשי כבוד ויקר נשגור בזה מלא הטנא
הברכות מאלפות ומרובבות קדם
כ"ק מון אדמו"ר **יעקב אליהו הורונוביץ** שליט"א
מלעלוב הר זיע"א
בן כ"ק הגאון הצדיק רבי חיים אליעזר זעלצה"ה
חבר"ג זכ"ק מון אדמו"ר הברכה משה זיע"א
ולמחותנו כ"ק אדמו"ר **מפינסק קרלין** שליט"א
ולחתנו בנו הרה"צ ר' **מנחם מנדל** שליט"א
לרגל שמחת נישואי נכדס בנו
חתן המופלג בת"ש עדי לאון ולתפארת כליל המעלות והמידות
הרב **חיים אליעזר** שליט"א
עב"ג הכלה החשובה תח"י
בת הגדולה רבי **יחזקאל שרגא דוד היילפרין** זעלצה"ה
מאדומיטלא
חתן כ"ק אדמו"ר **מסטראפקוב** שליט"א
יה"ד שהזיווג יעלה יפה ויזכו לראות
רוב נחת דקדושתא ממנה ומכל יוצ"ח
מתוך בריות גופא ונהורא מעליא

טנא מלא ברכות

בלב מלא רגשי שמחת רעים המלא על גדותי, נשגור בואת את ברכותינו הלבניות אל כבוד
מעלת ידידנו היקר והנכבד, איש האשכולות, נעים הליכות ורב תבונות, העוסק בצרכי
ציבור באמונה במסירות נפלאה, משליך את עצמו למען הזולת, שמו מפארים, ידיו רב לו
בהקמת עולה של תורה וחסד בעיר התורה והחסידות בית שמש, לעטרה בבתי כנסיות
ובתי מדרשות, מוסדות תורה חינוך וחסידות, ולהרבות במקוואותיה ובקהילותיה, משכיל
אל דל ומרבה להיטיב לכלל ולפרט בעין יפה ובסבר פנים יפות, נושא בגאון את נור העשייה
הברוכה למען הכלל, המסור בלב ונפש להתפתחות קריה נאמנה להרבות גבולות התורה
והחסידות לגאון ולתפארת, ברוך הכשרון לשיא חן בעיני אלקים ואדם, משקיע כל הונו
ומרצו וזמנו לפעול גדולות ונצורות בית ה' להגדיל תורה ולהאדירה, הולך מחיל אל חיל,
ועושה לילות כימים למען התפתחות קהילתנו הק', ה"ה

הרה"ח ר' שמעון גולדברג שליט"א

חבר ועד חצר הקודש

ולאביו ידידנו הנכבד האי גברא רבא הנודע לשם ולתהילה, פה מפיק מרגליות
ובקי בחדרי תורה וחסידות, אוצר סגולה, מתורת רבוה"ק ומשנתם לעדדים משקה
ודולה, משפיע מאוצרותיו ומעיינותיו סיפורי דוד קדומים מצדיקי הדורות בכל ימי
הילולא, כלי המחזיק ברכה, צנא מלא ספרא, זכה לשרת בקודש אצל רבוה"ק ז"י
ולהבחיט"א כ"ק מון אדמו"ר שליט"א ידידנו הנכבד והנעלה

הגה"ח רבי ישראל נח שליט"א

ולחמיו הרה"ג רבי **חיים פרקוביץ** שליט"א

לרגל שמחת הכנס בנו נכדס יניק וחכים

כמר **יעקב יצחק אייזיק** נ"י

לנועם עול תורה ומצוות

יה"ד שהזיווג יעלה יפה ויזכו לרוות מהם ומכל יוצ"ח רוב נחת דקדושה מתוך בריות גופא ונהורא מעליא

שמחת בר המצוה יתקיים א"ה ביום רביעי כ"ט מנחם אב באולם ארוממך בבית שמש
הזמנות פרטיות לא נשלחו כלל, ראו נא הזמנה זו כאישית

בשבת והודיה להש"ת על כל הטוב אשר גמלנו הננו מתכבד להזמין את מע"ב וב"ב שיחיו
להשתתף בשמחת נישואי בני החתן הבחור המופלג

הבה"ח אלימלך נ"י מחשובי חברת הבחורים

עב"ג הכלה החשובה תח"י

בת מחותני הרה"ח המפואר ר' **פרץ טוביה רובין** שליט"א
שתתקיים א"ה למזל טוב ובשעה טובה ומוצלחת

ביום חמישי פר' כי תבא י"ד אלול תשפ"ו

באולמי היכלי הברכה רח' רבי עקיבא 36 ביתר

קבלת פנים בשעה 5.30 החופה בשעה 6.00 לפני השקיעה

ידידכם דושה"ט

אהרן לוסטיג

ניתן לקבל את הגליון בכתובת מייל: 4184052@gmail.com

ברכת מזל טוב וגדיא יאה

נשגור בזה לידידנו הנכבד והנעלה איש
האשכולות ורב תבונות, אשר שמו הטוב
הולך לפניו, חכם לב יקח מצוות משכיל
אל דל, ידיו רב לו בתורה וחסידות, יראת ה'
היא אוצרו, משכיל אל דל, מקבל כל אדם
בסבר פנים יפות, זכה לקרבה ויתירה מכ"ק
מון אדמו"ר זיע"א ולהבדלחט"א כ"ק מון
אדמו"ר שליט"א, מחשובי ומפארי אנ"ש
הרה"ג רבי **יקותיאל מאיר גרוס** שליט"א
לרגל שמחת אירוס בני
עב"ג החתן המופלג בת"ש ובמידות
טובות עדי לגאון ולתפארת
הבה"ח **לייבוש** ה"י
עב"ג הכלה החשובה
בת מוהר"ר **יואל שטויבער** שליט"א
יה"ד שהזיווג יעלה יפה ויזכו לראות
רוב נחת דקדושתא ממנה ומכל יוצ"ח
מתוך בריות גופא ונהורא מעליא

לעילוי נשמת

הרה"ח ר' **צבי** ז"ל
בן הרה"ח ר' **שמואל אליעזר** ז"ל
נלב"ע כ"ט מנחם אב תשפ"ב
ת.נ.צ.ב.ה.

הונצח ע"ב בני ידידנו הנכבד מחשובי אנ"ש
האי גברא יקירא, ראש וראשון לכל דבר
שבקדושה, שמו הטוב הולך לפניו, קובע
עיתותיו לתורה, איש החסד והמעט אשר מוסר
את עצמו למען הוצאת ספרי רבוה"ק זיע"א
הרה"ח המפואר ר' **פנחס שיין** שליט"א

לעילוי נשמת

ידידנו הבלתי נשכח נ"ל רבוה"ק זיע"א
הרה"ח ר' **יעקב**
בן הרה"ח ר' **אברהם**
פנחס קורין זצ"ל
נלב"ע כ"ז מנחם אב תשפ"ג
ת.נ.צ.ב.ה.
הונצח ע"י המשפחה

לעילוי נשמת

האשה הצורה"ח מרת **שרה** ע"ה
בת הרה"ח המפואר
ר' **יהושע בנימין זאב** זצ"ל
פרוש
נלב"ע כ"ו אב תשפ"א
ת.נ.צ.ב.ה.
הונצח ע"י בניה החשובים
הרה"ח המפואר **שמואל** שליט"א
ממנעתיקי השמועה בחצה"ק
הרה"ח המפואר ר' **מרדכי** שליט"א

לזכר עולם ולעילוי נשמת

הרבנית הצדקנית בת קדושים
מרת **שרה חנה בלימה קאפף** ע"ה
בתו הבכירה והמסורה של
כ"ק מון אדמו"ר ה'ברכת משה' זיע"א
אשת כ"ק הרה"צ
רבי **שמואל עוזר קאפף** זעלצה"ה
נלב"ע כ"ה מנ"א ה'תשע"ח
ת.נ.צ.ב.ה.

ברכת מזל טוב וגדיא יאה

לידידנו הנכבד מחשובי אנ"ש
הרה"ח ר' **אליעזר גולדשטיין** שליט"א
ולאביו הרה"ח המפואר ר' **לוי יצחק** שליט"א
מחשובי ומפארי אנ"ש
ולחמיו הרה"ח המפואר ר' **שמואל יצחק לסקר** שליט"א
לרגל שמחת הולדת הנכד הנין
בן אצל חתנו הרה"ר **קלמן וייס** ה"י
יה"ד שיזכו לרוות רוב נחת ממנו ומכל יוצ"ח
מתוך בריות גופא ונהורא מעליא

ברכת מזל טוב וגדיא יאה

לידידנו הנכבד האברך החשוב
הרה"ר **שמעון יוסף גלבשטיין** ה"י
ולאביו הרה"ח ר' **שלמה** שליט"א
חבר ועד חצר הקודש, מחשובי אנ"ש
ולחמיו הרה"ח ר' **ישראל דוד הלבטוסקי** שליט"א
ולזקינו הגה"ח ר' **מרדכי לייב** שליט"א
מנהל ת"ת בני משה לעלוב בב"ב, מחשובי ומפארי אנ"ש
ולזקינו הרה"ח המפואר ר' **אברהם פוקס** שליט"א
מחשובי ומפארי אנ"ש
לרגל שמחת הולדת הבן הנכד הנין
יה"ד שיזכו לרוות רוב נחת מהם ומכל יוצ"ח
מתוך בריות גופא ונהורא מעליא
שמחת השלום זכר יתקיים א"ה בליל שב"ק
בשעה"ט אצל כ"ק מון אדמו"ר שליט"א
בשאר שעי" בית מדרשו הגדול

ברכת מזל טוב וגדיא יאה

לידידנו הנכבד מחשובי אנ"ש
הרה"ח ר' **שלמה אברהם** שליט"א
לרגל שמחת אירוס בני
חתן המופלג בת"ש ובמידות טובות עדי לגאון ולתפארת
כמר **דוד** נ"י
עב"ג הכלה החשובה תח"י
בת הרה"ח ר' **שרגא שטיין** שליט"א
יה"ד שיזכו לרוות רוב נחת מהם ומכל יוצ"ח
מתוך בריות גופא ונהורא מעליא

וכי"ח להצלחה גדולה ברוחניות וגשמיות